...ВЕДҮҮДЭЙ ...ДЭЛМЭРИДЭ— ...ТИЙНА АНХАРАЛ

...КВАҺАА МОРДОБО

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 143 (16666) | 1984 оной июниин 22, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

КПСС-эй Центральна Комитет «Районно ба городской газетэнүүдэй ажал ябуулгые саашадань һайжаруулха тухай» тогтоол баталан абаба.

Совет хэблэлэй эгээл олон хэһэгээр барлагдажа гаргагдадаг газетэнүүд болохо районно ба городской газетэнүүд ажалшадые коммунис еһоор хүмүүжүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана, КПСС-эй экономическа ба социальна политикые амжалтатайгаар бэелүүлхэ талаар тэдэнии элсүүлнэ гэжэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэ хэблэлнүүдэй нэрэ хүндэ, алдар соло нилээд дээшэлээ.

Гэхэтэй хамта тэдэнэй олонхид али бүхы талаар уншагшадай зүрхэ сэдьхэлые хананагүй, нютагай ажабайдалые, партийна организацинуудай олон янзын ажал ябуулгые һулаар харуулна, түбэй болон областной газетэнүүдые дууряан һажаахые оролдоно. Зарим газетэнүүдтэ хото, хүдөөгэй ажалшадай сэдьхэл бодол халирхайгаар, нэгэ янзаар харуулагдана, ажалшадай бэшэгүүд үсөөнөөр толилогдоно. Олохон ушарта тэдэнэй хуудаһанууд дээрэ суглаанууд болон зүблөөнүүд тухай дэлгэрэнгы тоосоонууд үгтэнэ, ондоо хэблэлнүүдһээ абтаһан материалнууд толилогдоно.

Районно ба городской газетэнүүдые партиин зүгһөө хүтэлбэрилгын хэмжээн КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй эрилтэнүүдтэ хододоо харюусанагүй. Партиин зарим горкомууд, райкомууд социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ажалшадые элсүүлэн хабаадуулхын тула хэблэлэй органуудайнгаа эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэнэгүй, шухала асуудалнуудаар толилогдоһон материалнуудай үүргэ нүлөө дээшэлүүлхэдэнь, тэдэнэртэ еһотой туһаламжа үзүүлнэгүй, шүүмжэлэлые тоогоогүй, хашалта харшалалтын баримтануудта шууд сэхэ сэгнэлтэ үгэнэгүй. Редакцинуудые харгалзалгадаа абаха, өөһэдынь уялгануудһаа журналистнуудые һамааруулха хангалтагүй муу ябуулганууд усадхагдаагүй байһаар.

Районой хэблэлдэ дүршэл шадабаритай кадрнууд дуталдана. Журналистнуудые һурган бэлдэлгын гурим нэн түрүүн районно ба городской газетэнүүдэй эрилтэ хэрэгэлмжэнүүдые хангаха талаар шэглүүлэгдээгүй байна. Бүхы партийна ба совет органууд нютагай хэблэлэй материально-техническэ баазые хүгжөөхэ, редакцинуудай болон типографинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажаллаха арга боломжые, һуудал байдалые һайжаруулха тухайда еһотой анхарал хандуулнагүй.

Районно ба городской хэблэлэй ажал ябуулгада ушаржа байһан эдэ дутуу дундануудые усадхахын тула хэмжээнүүдые абахыень КПСС-эй ЦК союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомуудые, обкомуудые, окружкомуудые, горкомуудые, райкомуудые уялгалаа. Партиин дотоодын болон гадаадын политикые гүнзэгыгөөр ойлгуулха, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай июниин, декабриин (1983 он) ба февралиин (1984 он) Пленумүүдэй тогтоолнуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ ажалшадые элсүүлэн хабаадуулха гээшэ тэрэнэй гол зорилго болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Районно ба городской газетэнүүд совет хэблэлэй шухала хубинь, районууд болон городуудай экономическэ, социальна, соелой хүгжэлтые политическэ талаарнь хүтэлбэрилгые бэелүүлгэдэ партийна комитедүүдэй ашаг үрэ ехэтэй зэмсэг, олониитые коммунис еһоор хүмүүжүүлгын, ниитын һанал бодолые бүрилдүүлгын хүсэтэ хэрэгсэл, нютагай байдал тухай мэдээсэлэй һэлгэдэшэгүй эшэ үндэһэн болоно гэжэ КПСС-эй ЦК тэмдэглээ.

Партиин горкомууд ба райкомууд газетэнүүдые хүтэлбэрилгын хэмжээ дээшэлүүлхэ, тэдэнэй ажал ябуулгые шадамараар хүтэлбэрилхэ, ажахын ба хүмүүжүүлгын һайн хүдэлмэриие харуулһан, дутуу дунданuудые элирүүлһэн материалнуудые эдэбхитэйгээр дэмжэхэ, тэдээндэ дары түргөөр, бүтэмжэтэй һайнаар харюу үгэхыень туйлаха уялгатай. Газетэнүүдтэ толилогдоһон шүүмжэлхы удхатай материалнуудта буруугаар хандадаг, тоодоггүй тушаалтадта шанга эрилтэ табиха. Журналистска кадрнуудые шэлэжэ олохо, тааруулан табиха, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие һайжаруулха. Журналистнуудай үзэл сурталай-политическэ хатуужалда, мэргэжэл шадабарииень дээшэлүүлгэдэ, партийна харюусалгын ба залан сэхэ байлгын мэдэрэлые тэдэнэртэ хүмүүжүүлгэдэ онсо анхаралаа хандуулха. Партийна ба совет хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй редакционно коллективүүдтэй уулзалгануудые ходо ходо үнгэргэхэ. районууд болон городуудай ажабайдалай шухала асуудалнууд тухай тэдэнэртэ мэдээсэхэ. Редакцинууд болон типографинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй материально-ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха тухай саг үргэлжэ анхаралаа хандуулха.

Жэлэйнь саарһанай фондын хэмжээгээр районно болон городской газетэнүүдэй хэмжээ, хэды дахин гарадаг байлгыень хубилгаха эрхэ союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, КПСС-эй крайкомуудта, обкомуудта олгогдоо.

Районно болон городской газетэнүүдэй редакцинууд уялгатай гэбэл:

партиин хараалһан арадай ажахын, социально-политическэ ба хүмүүжүүлгын гол зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар районуудай ба городуудай ажалша коллективүүдэй ажал ябуулгые үргэнөөр харуулалгада бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргаха. Эхин партийна организацинуудай эмхидхэлэй, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин удхые гүнзэгыгөөр харуулха. Эмхидхэлые, гурим журамые бэхижүүлгэдэ, ажалшадай ажалай ба политическэ үүсхэл эдэбхиие хүгжөөлгэдэ али болохоор нүлөөлхэ;

түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын, шанарыень һайжаруулхын, договороор хараалагдаһан уялгануудаа сахихын түлөө социалис мүрысөөнэй ябасые али бүхы талаһаань үргэнөөр харуулха. Бүхы түхэлэй нөөсэнүүдые, материалнуудые, түүхэй эдүүдые, элшэ хүсэ алмахын, ажахын тоосоо, бригадна подряд болон ажалай эмхидхэлэй бусад түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэ;

Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ талаар колхоз, совхозуудай, агропромышленна комплексын предприятинуудай, эмхинүүдэй хүдэлмэриие, хүдөө нютагуудай социально-ажаһуудалай, соёлой шэнэдхэн хубилгалгын шухала асуудалнуудта хододоо анхаралаа хандуулха;

ажабайдалай совет шэнжые, коммунис абари зангай ёһо гуримуудые уншагшадта тодорхой, ойлгосотой жэшээнүүдээр нэбтэрүүлхэ, баталха. Социализмда зүрюу харша һали-були, харюусалгагүй байлгын ушар баримтануудта, ниитын ашатай туһатай ажалһаа хулжалгын, албан тушаалаа хэтэрүүлгын, ниитын зөөри хулгайлалгын, архидалгын, хулиган ааша гаргалгын ябадалнуудта эбсэшэгүйгөөр хандалгын оршон байдал байгуулха;

партийна, совет, профсоюзай, комсомолой, хуули сахидаг органуудай хүдэлмэри, тэдэнэй абаһан шиидхэбэринүүд тухай, нютагай ажабайдалай эгээл шухала һонин, үйлэ хэрэгүүд тухай районуудай болон городуудай хүн зондо ходо ходо мэдээсэхэ;

уншагшадтай, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдтэй редакцинуудай холбоое саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, ажалшадай дурадхалнуудта, шүүмжэлхы ажаглалтануудта анхаралтайгаар хандаха. Нээмэл бэшэгэй үдэрнүүдые, уншагшадай конференцинүүдые ходо ходо үнгэргэхэ, хүн зоной зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэһэн асуудалнуудта харюу үгэһэн партийна, совет ба ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй материалнуудые газетэнүүдэй хуудаһанuудта толилхо.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр университедүүдэй журналистикын факультедүүдтэ, отделенинүүдтэ һуралсал-хүмүүжүүлгын хэрэг һайжаруулхые, нэн түрүүн районно ба городской газетэнүүдтэ хүдэлхэ кадрнуудые бэлдэлгэдэ тэдэниие шэглүүлхые хараалһан хэмжээнүүдые бэелүүлхыень СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министерствэдэ даалгагдаа. Хэблэлдэ хүдэлжэ шадаха байһанаа харуулһан хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй залуушуулые журналистикын факультедүүдтэ, отделенинүүдтэ һурахыень эльгээлгые партиин горкомууд ба райкомууд, СССР-эй Журналистнуудай холбооной эмхинүүд үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй.

Географическа зононуудыень, тэдэнэй экономикын шэнжые хараада абажа, гол шухала, гүнзэгы удхатай мэдээсэлнүүдээр, зурагуудаар районно, городской, нэгэдхэгдэмэл ба окружной газетэнүүдэй редакцинуудые хангалгаа гуримшуулхыень ТАСС-та, республиканска информационно агентствэнүүдтэ дурадхагдаа. Политиздат, «Мысль» гэжэ хэблэл «Журналистын библиотекэ» барлажа гаргаха ёһотой.

Шухала эрхэ байдалда түшэглэжэ, районно, городской ба нэгэдхэгдэмэл газетэнүүдые удаа дараалан республиканска, хизаарай, областной, городской гү, али районууд хоорондын типографинуудта барлалгада, полиграфическа предприятинуудые муугаар түхеэрэгдэһэн байранууд сооһоо гаргалгада түшэглэжэ, 1986—1995 онуудта районно, городской ба нэгэдхэгдэмэл газетэнүүдэй материально-техническэ баазые тус райондо эгээл тааламжатай һайнаар хүгжөөхыень союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомуудта, обкомуудта, союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарнууд болон областьнуудай арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, хэблэлэй, полиграфиин ба номой наймаанай хэрэгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ, СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствэдэ дурадхагдаа.

Хүн зондо мэдээсэлнүүдые бүри үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор районно, городской газетэнүүдтэ рекламна материалнуудые, соносхолнуудые үргэнөөр толилхыень дурадхагдаба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Нэгэдхэгдэмэл, окружной, районно ба городской газетэнүүдэй материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол баталан абаба.

Нютагай хэблэлэй материальна баазые бэхижүүлхэ, иимэ зорилготойгоор шухала хэрэгтэй мүнгэ зөөри, материально-техническэ нөөсэнүүдые һомолхо талаар тодорхой хэмжээнүүд энэ тогтоолоор хараалагдана.

Нютагай газетэнүүдые гаргалгын холын хараатай технологическа схемэ нэбтэрүүлгые, текстын ба зурагай мэдээсэлые болбосоруулжа, хэлхээ холбооной зүйлнүүдээр дамжуулхын тула мүнөөнэй аппаратурануудые, нэн түрүүн фотонаборно ба барлалгын тусхай техникэ, хэбүүдые бүтээхэ автомадуудые (тэрэ тоодо лазерна), мүн офсетнэ листовой болон рулонно хэблэлэй машинануудые, приборнууд болон шухала материалнуудые (офсетнэ ба фото-буулгабари хэхэ пластинкануудые, сагаан мүнгэ холеогүй фотоматериалнуудые), газетнэ экспедицинүүдэй түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалгые хараадаа абажа, 1986—1990 онуудта нютагай хэблэлые хүгжөөлгын эрдэм, техникын асуудалнуудые шиидхэхэ хэмжэ ябуулгануудые бэелүүлхыень хэблэлэй, полиграфиин ба номой наймаанай хэрэгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет болон зохихо хэдэн министерствэнүүдтэй, албан зургаануудтай хамта эрдэм, техникын СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ дурадхагдаа.

Барлалгын офсетнэ аргые хурдан түргэнөөр нэбтэрүүлхэ, хэблэлэй ба бусад полиграфическа түхеэрэлгэнүүдые, приборнуудые, материалнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха даабаринууд хэдэ хэдэн министерствэнүүдтэ тогтоогдоһон байна.

Түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахын тула нэгэдхэгдэмэл, окружной, районно ба городской газетэнүүдэй редакцинуудта нэгэн доро һомолголгонуудые хэхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведтэ даалгагдаа.

Лимидтэнь тоосоондо оруулангүй, рознично худалдаа наймаанай эмхинүүдээр дамжуулагдажа, нэгэдхэгдэмэл, окружной, районно ба городской газетэнүүдэй редакцинуудта бэшэлгын машинканууды, фотоаппарадуудые, фотоматериалнуудые, канцелярска эдлэл хэрэгсэлнүүдые сэбэр мүнгэгүйгөөр хэгдэһэн тоосоогоор удалдахыень зүбшөөбэ.

Хүдэлмэришэд-полиграфистнуудые һургажа бэлдэхэ, техническэ мэргэжэлэй училищинуудые бариха, тэдэнэй материально-техническэ баазануудые бэхижүүлхэ даабаринууд тогтоолоор тодорхойлогдоһон байна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани июниин 20-до боложо, арбан хоердохи табан жэлдэ, мүн 2000 он хүрэтэрхи үедэ ороной Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые зохеон хараалха тухай нүхэр К. У. Черненкын захяа заабаринуудһаа үндэһэлһэн республикын совет болон ажахын зургаануудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудалые хаража үзэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников элидхэл хээ.

Саашадаа Россин Федераци дотор шиидхэгдэхэ зорилгонууд заседани дээрэ тодорхойлогдоһон байна. Автономито республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай экономическа ба социальна хүгжэлтын эршэ дэлисые үргэдхэхэ нэмэлтэ хэмжээнүүдые РСФСР-эй совет болон ажахын зургаанууд абаха уялгатай гэжэ тэмдэглэгдээ.

1984 оной январь—май һаранuудта РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд мүн лэ хэлсэгдэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

Франциин Республикын Президент Франсуа Миттеран СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй уряалаар албанай хэрэгээр июниин 20-до Москва ерэбэ.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ Ф. Миттераниие угтаа.

Айлшан аэродром дээрэһээ Кремль тээшэ шэглэн ошобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко Кремльдэ, Кремлиин Ехэ ордоной урда талын талмай дээрэ Ф. Миттераниие угтажа, амаршалһан байна.

А. А. Громыко, Г. А. Алиев, В. В. Кузнецов болон бусад Кремльдэ болоһон уулзалгада хабаадалсаа.

(ТАСС).

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сесси

СОВЕДҮҮДЭЙ ХАРЮУСАЛГАТАЙ ҮҮРГЭ

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдһээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын т э н д э хэлэһэн үгэнүүдһээ уламжалан, Россин Федерациин арадай депутадуудай Соведүүдэй зорилгонууд РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Июниин 20-до Москвада, Кремлиин Ехэ ордондо тэрэ хүдэлмэрсэ үргэлжэлүүлбэ.

Нүхэд **В. И. Воротников, Г. В. Романов, В. В. Кузнецов, И. В. Капитонов** гэгшэдые депутадууд болон айлшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Россин экономическа болон социальна хүгжэлтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ совет зургаануудай үүргые дээшэлүүлгэдэ сессиин зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалаар үгэ хэлэһэн депутадуудай үгэнүүд зорюулагдаһан байна. Соведүүд арадай ажахын хүгжэлтые хүтэлбэрилгые шангадхана, ажалшадай ажалай эрхэ байдалые, һуудалые, амарлалтые һайжаруулха зорилгонуудые шууд сэхээр шиидхэнэ гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Партиин эрилтэнүүдэй ёһоор Соведүүд нэн түрүүн ажалша коллективүүдтэ ба ажалшадай ажаһуудаг газарта эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулна. Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, ниитын үйлэдбэриие эршэдхэхэ талаар министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүдэлмэриие депутадууд хинадаг, совет хуулинуудые сахилгын хойноһоо наринаар шалгадаг байха юм.

Гэхэтэй хамта Соведүүд КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй эрилтэнүүдэй ёһоор ажал ябуулгаяа эдэбхитэйгээр үшөөл ябуулнагүй. Шухала асуудалнуудые бүри үсэд нэтэрүүгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр шиидхэхэ, арадай һунгамалнуудта олгогдоһон эрхэ, түлөөлэлгэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Депутадууд: Техническэ мэргэжэлэй һуралсалай талаар РСФСР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **Г. Л. Камаев**, Алтайн хизаарай «Катунь» гэжэ Госплемзаводой һаалишан **Н. М. Фролова**, Адыгейн автономито областиин арадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **М. С. Тлехас**, Свердловско түмэр замай начальник **В. М. Скворцов**, арадай депутадуудай Горьковско городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. В. Ерехенский** энээн тухай хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **В. И. Воротников** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдһээ, т э н д э нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэһөө уламжалан, Россин Федерациин арадай депутадуудай Соведүүдэй зорилгонууд тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй тогтоолые сесси нэгэн дуугаар баталан абаба.

Удаань административна хуули ёһо эбдэлгэ тухай РСФСР-эй кодексын проект тухай элидхэлые РСФСР-эй Верховно Соведэй хуулинуудые һанамжалан дурадхадаг комиссиин түрүүлэгшэ **В. Ф. Малов** хэбэ.

Социалис ёһоной ажабайдалай болон социалис арадан засагай үндэһэ һууринуудые бэхижүүлхэ, хүсэндөө байгаа хуулиие нарижуулан һайжаруулха, совет хуулинуудай нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ хараа шугам партимнай хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум, СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси эли тодоор харуулаа гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Административна хуули ёһо эбдэлгэ тухай РСФСР-эй кодексын проект хадаа социалис хуули бэхижүүлгын асуудалнуудта парти, правительствын саг үргэлжэ хандуулдаг анхаралай шэнэ гэршэ болоно.

СССР-эй ба РСФСР-эй Конституцинууд, административна хуули эбдэлгэ тухай ССР Союзай болон союзна республиканuудай хуулиин үндэһэ һууринууд, мүн тэрэшэлэн административна харюусалга тухай ССР Союзай ба РСФСР-эй хүсэндөө байһан бүхы хуулинууд, СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумэй Указууд, эдэ асуудалнуудаар СССР-эй ба РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведүүдэй тогтоолнууд тус кодексын хуулиин баазань болоно. Административна харюусалга тухай хүсэндөө байгаа хуулиин үндэһэ һуури болон дүримүүд хуулиин проект дотор шэнээр найруулагдаа, союзна республикын эрхэ мэдэлэй хэмжээгээр тэдэнэр хүгжөөгдөө, лаблан тодорхойлогдоо юм.

Административна хуули ёһо эбдэлгэ тухай РСФСР-эй хуули хадаа СССР-эй ниитын байгуулалтые, социалис зөөриие, эрхэтэдэй эрхэнүүд болон сүлөөе аршалан хамгаалха, хуули ба гурим журам бэхижүүлхэ, социалис ниитын байдалай хуулинууд болон дүримүүдые хүндэлдэг, наринаар сахидаг байхаар совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ зорилготой юм гээд хуулиин проектээр хараалагдана. Энээниие хараада абажа, проект дотор административна харюусалгын үндэһэ баримтанууд найруулагдаа, административна зэмэ тохохо зургаанууд болон тушаалта нюурнууд тодорхойлогдоо юм. Тэрээн дотор административна хуули ёһо эбдэлгэ тухай хуулиин талаар РСФСР-эй болон автономито республикануудай эрхэ мэдэл илган тодологдоһон, хазагайруулһанай түлөө захиргаанай харюусалга тогтоогдожо магадгүй шиидхэбэринүүдые баталан абалгада арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгэнүүд тодорхойлогдоо юм.

Хэрбээ тус кодексоор гуримшуулагдаагүй байгаа һаань, ниитын гурим сахиха, мүн тэрэшэлэн гал үһанай аюултай, тахал хамшагтай тэмсэхэ асуудалнуудаар гурим эбдэһэнэй түлөө захиргаанай харюусалга тогтоохо, хуулиин документнүүдээр тодорхойлогдоһон хэмжээн соо административна харюусалга тохохо, шиидхэбэри абаха эрхэ арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ олгогдобо.

Хуули буса, гүрэнэй гү, али ниитын гурим эбдэхэ, социалис зөөридэ, эрхэтэдэй эрхэ сүлөөдэ гар хүрэхэ зэмэтэй ябадал мүн гээд административна хуули ёһо эбдэхэ гэһэн ойлгомжо кодексын проект дотор найруулагдаһан. Тэрэнэй түлөө хуулиин ёһоор административна харюусалга хараалагдана. Хууляар тодорхойлогдоһон үндэһэ баримтагүйгөөр административна хуули ёһо эбдэһэнэй түлөө баалалтын нүлөө хэндэшье тохогдохо ёһогүй гэһэн заабари зүйл бии. Захиргаанай зэмэ тохохо юрэнхы дүримүүд найруулагдаа. Тобшолон хэлэбэл, һэргылэмжын, хүмүүжүүлгын хэмжээнүүдые хэрэглэхэ гэжэ хараалагдаа юм.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

КПСС-эй ЦК-гай АПРЕЛИИН (1984 он) ПЛЕНУМЭЙ, СССР-эй АРБАН НЭГЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НЭГЭДЭХИ СЕССИИН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЙ, ТЭДЭЭН ДЭЭРЭ КПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ НҮХЭР К. У. ЧЕРНЕНКЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭНҮҮДЭЙ ҮНДЭҺӨӨР БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй ба СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Советэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкые СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшээр нэгэн һаналтайгаар һунгаһыень республикымнай ажалшад, бүхы совет арадтал адли, ехэ урма баяртайгаар угтажа, түрэл Коммунис партидаа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ хизааргүй этигэл найдалтай байһанаа мэдүүлнэ гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Совет тэмдэглэнэ. Тэдэнэр хүсэ шадалаа, эршэ зоригоо энэ жэлэй ба бүхы табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ элсүүлэн зорюулна.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатын хүгжэлтэ түгэс социализмые, социалис демократиие, общественэ бүхы политическэ системые нарижуулан һайжаруулха, арадай депутадуудай Советүүдэй ажал ябуулгые һайжаруулха гол шухала зорилгонуудые тодорхойлоод, хүгжөөлэн байна. Арадай гэгээрэлые нарижуулан һайжаруулгын, ажабайдалда, ажал хэрэгтэ залуушуулые бэлдэлгые һайжаруулгын үргэн ехэ программа болоһон, Совет гүрэнэй, хүн бүхэнэй, бүлэ бүхэнэй үндэһэн аша туһада, ороной социальна-экономическа ба оюун ухаан бодолой хүгжэлтын улам ургажа байгаа эрилтэнүүдтэ харюусаһан «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдые» КПСС-эй ЦК-гай Пленум һайшаагаа.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, областной партийна организацин хүтэлбэри доро республикын арадай депутадуудай Советүүд хүдэлмэриингөө удхые, түхэл шэнжые саг үргэлжэ хүгжөөнэ, һайжаруулна, үргэн нийтэ хүн зонтой холбоо барисаагаа бэхижүүлнэ, зохихо газар нютагуудта экономическа ба социальна хүгжэлтэ хангахын, ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангахын, эмхидхэл харюусалгые дээшэлүүлхын, гүрэнэй болон ажалай журамые бэхижүүлхын тула хүсэлэл оролдолгонуудые гаргана, ажахын ба социально-соёлой байгуулалтада бүри горитой ехэ үүргэ нүлөө үзүүлнэ.

Республикын промышленна предприятинууд табан жэлэй гурбан жэлэй гүрэнэй түсэбые дүүргээ. Олохон һалбаринууд болон предприятинууд энэ жэлэй табан һарын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Продукци худалдаха түсэб дүүргэгдээ, түсэбһөө гадуур 6,9 миллион түхэригэй промышленна продукци худалдагдаа.

Хүдөө ажахын ажалшад һү ба үндэгэ бэлэдхэхэ түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргээд, хабарай тарилгын хүдэлмэриие эгээл таарамжатай һайн болзорто түгэсхэһэн байна.

Худалдаа наймаанай ба нийтын эдеэ хоолой, хүн зоной ажаһуудал хангалгын, гэр байрын-коммунальна ажахын, пассажирска транспортын предприятинуудай, элүүрые хамгаалгын, социальна, хангалгын, арадай гэгээрэлэй ба соёлой эмхи зургаануудай материально-техническэ бааза бэхижүүлэгдээ.

Арадай депутадуудай Советүүд болон тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд һунгагшадай захянуудые дүүргэлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болоо, Советүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, саг үргэлжын комиссинуудай ба депутадуудай эмхидхэлэй-нийтэ хүдэлмэриин хэмжээн зарим тэды дээшэлээ.

Гэбэшье арадай депутадуудай Советүүдэй асари ехэ хүсэн үшөөл гүйсэд ашаглагданагүй. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ соохи дутуу дунданууд, шүүмжэлхы ажаглалтанууд манайшье республикын Советүүдэй ажал ябуулгада сэхэ хабаатай байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиум, Министрнүүдэй Совет, арадай депутадуудай олохон городской, районно, поселково, сельскэ (сомоной) Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд Конституцаар хараалагдаһан эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ, арга боломжонуудаа экономическа ба соёлой байгуулалтада хүгжэлтын түсэбүүдые дүүргэлгэдэ гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэнэгүй, тогтоогдоһон үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэхын, хүн зоной ажаһуудал хангалгада ушаржа байгаа дутуу дунданuудые усадхахын түлөө мэдэлдэнь байдаг Советүүдэй зургаануудта, предприятинуудай, эмхи зургаануудай ба организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ёһотой эрилтэ табидаггүй байна.

Байгша оной үнгэрһэн табан һара соо предприятинуудай 18,7 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй, бүхыдөө республика дотор продукциин өөрын үнэ сэнгые химдаруулха түсэб дүүргэгдээгүй, предприятинуудай гурбанай нэгэ хубинь продукцяар хангаха түсэбөө бэелүүлжэ шадабагүй.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула хаа хаанагүй шухала хэмжээнүүд абтанагүй. Хяагтын, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй районуудта мяха үйлэдбэрилгэ, бэлэдхэлгэ хороогдошоо. Баргажанай, Зэдын, Хурамхаанай, Сэлэнгын ба бусад зарим районуудта адууһа мал ехээр гарзалһан байна.

Республикын барилгын эмхинүүд капитальна һомололгонуудые ашаглаха даабаринуудаа дүүргэбэгүй.

Гэр байрануудые, һургуулинуудые, больницануудые, хүүгэдэй саадуудые, социально-соёлой бусад объектнүүдые барилгын таһалдалда оруулагдажа байхада, арадай депутадуудай олохон Советүүд, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, саг үргэлжын комиссинууд шиидхэхы хэмжээнүүдые бэелүүлнэгүй, байрын гэрнүүдые хангалтагүйгөөр дулаасуулга, муугаар гэрэлтүүлгэ, үйлсэ гудамжануудые болбосон түхэлтэй болголго, гэр байрын фондые сахилгада хайша хэрэгээр хандалга, транспортын, хүн зоной ажаһуудал хангалгын, худалдаа наймаанай, коммунальна хангалгын предприятинуудай хангалтагүй хүдэлмэри гэхэ мэтын үзэгдэлнүүдтэй ходо ходо эбсэжэ байха ушарнууд үсөөн бэшэ.

Советүүдэй хүдэлмэриин хамтын хэрэг болохо сессинүүдтэ бэлдэлгэдэ, тэдэниие үнгэргэлгэдэ горитой ехэ дутуу дунданууд ушарна. Саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай, арадай ажахын мэргэжэлтэдэй үргэн ехэ хабаадалгагүйгөөр тэдэ олохон ушарта бэлдэгдэдэг байна. Сессинүүд, гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, саг үргэлжын комиссинуудай ба депутадай бүлэгүүдэй заседанинууд дээрэ гол шухала асуудалнуудые хаража үзэхэдөө, зүб шиидхэбэринүүдые абаһан аад, олохон городской, районно, поселково сельскэ (сомоной) Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд тэдэниие бэелүүлхын тула анхаралаа һулаар табидаг байна. Зэдын, Хурамхаанай, Прибайкалиин, Яруунын районно, республикын олохон поселково, сельскэ (сомоной) Советүүдтэ эдэ дутуу дунданууд дайралдана.

Хиналтын уялгануудаа бэелүүлхэдээ, Советүүд депутадай асуулта гэхэ мэтэ хиналтын нүлөө ехэтэй түхэл шэнжые хангалтагүйгөөр хэрэглэдэг байна. 1983 ондо бүхы Советүүдэй сессинүүд дээрэ 29 депутат оройдоол нэгэ-нэгэ асуулта хэлһэн байна. Тиихэдэ Бэшүүрэй, Яруунын, Прибайкалиин районно, Закаменскын городской Советүүдэй сессинүүд дээрэ, Зэдын, Загарайн, Хурамхаанай, Хяагтын ба Хориин районуудай Советүүдтэ үнгэрэгшэ зарлалһаа хойшонхи бүхы үе соо асуултанууд оробогүй.

Зарим Советүүдтэ һунгагшадай захянуудые бэелүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Улаан-Үдэ хотодо, Яруунын, Загарайн, Хяагтын ба Түнхэнэй районуудта захянуудай горитой хубинь дүүргэгдэнгүй үлэнхэй.

Нютагай олохон Советүүд, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд Конституцаар, Советүүд тухай Хуулинуудаар олгогдоһон эрхэнүүдые һулаар хэрэглэнэ, хүнүүдэй ажаллаха арга боломжо болон һуудал байдалые һайжаруулгада хабаатай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ албан зургаанудай, предприятинуудай, эмхинүүдэй зарим хүтэлбэрилэгшэдэй нютагай Советүүдэй һанал бодолые, шиидхэбэринүүдые хараадаа абадаггүй байһан ушар баримтануудтай эбсэдэг байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиум, Министрнүүдэй Совет арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхэ зургаануудай хүдэлмэриин түхэл шэнжые, онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэрөө хангалтагүйгөөр ябуулна, тэдэнэртэ олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгэнүүдые, даалгагдаһан гүрэнэй зорилгонуудые гүйсэд дүүрэнээр, үрэ түгэсөөр хэрэглэхын, бэелүүлхын түлөө Советүүдтэ, министерствэнүүдтэ, комитедүүдтэ, гүрэнэй захиргаанай бусад зургаануудта ехэ эрилтэ табинагүй.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ тогтообо:

1. «Арадай депутадуудай Советүүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй тогтоолые, Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ соохи заабари зүбшэлнүүдые, тобшололнуудые хэлбэришэгүйгөөр хүтэлбэри болгожо бэелүүлхэ, республикын гүрэнэй засаган зургаануудай бүхы ажал ябуулгын үндэһэ һуури болгожо тэдэниие табиха.

2. Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, Министрнүүдэй Советтэ, арадай депутадуудай, городской, районно, поселково ба сельскэ (сомоной) Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ даалгаха гэбэл:

Эрхэнүүдээ бэелүүлгэдэ ёһотой анхарал хандуулжа, оролдолго хэшээл гаргажа, ажахын ба социально-соёлой байгуулалтын хүтэлбэрилгын хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ, экономико комплекснoop хүгжөөлгэдэ, соёлой байгуулалтада, хүтэлбэрилгэдэ нютагай ба һалбари һалбариин шэнжэнүүдые зүбөөр тааралдуулан табилгада, нийтэ-гүрэнэй аша туһые нарийнаар сахилгада онсо анхаралаа хандуулха.

Тэдэнэй хэнэй мэдэлдэ байһанһаа дулдыдангүй, зохихо Советэй дэбисхэр дээрэ байрладаг бүхы предприятинуудай, эмхинүүдэй ажал ябуулгые хиналтаяа шангадхаха, тааралдуулан хүтэлбэрилхэ.

Эдеэ хоолой ба Элшэ хүсэнэй программануудые бэелүүлгэдэ, арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилгэдэ, шанарыень һайжаруулгада, гэр байрын ба коммунальна ажахын хүгжэлтын түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, хүн зоной һуудал байдалые хангалгые үргэдхэлгэдэ, һайжаруулгада улам эдэбхитэйгээр хабаадаха.

Хүн зоной дунда политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулхын, журам бэхижүүлгын, коллектив бүхэндэ хуули ёһо болон гурим журам хахагаруулгын али бүхы ябадалда эбсэшэгүй байлгын оршон байдал байгуулхын тула бии байгаа хэрэгсэлнүүдые, арга боломжонуудые үрэ түгэсөөр хэрэглэхэ, СССР-эй арадуудай хани барисаае, аха дүүгэй нүхэсэлые саашадань хүгжөөн бэхижүүлгэдэ, ажалшадые интернациональна ба патриот ёһоной мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлгэдэ, оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлгэдэ али болохоор нүлөөлхэ.

Советүүдэй бүхы шатын хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүдые абаха. Советүүдэй сессинүүдэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, депутадай асуултануудые үргэдхэхэ, энэ талаар ябуулагдадаг хэрэгые һайжаруулха, Хуулинуудые сахихын, һунгагшадай захянуудые бэелүүлхын, мэдэлдэнь байһан зургаануудай хүдэлмэриие шалгахын түлөө Советүүдэй, тэдэнэй саг үргэлжын комиссинуудай хиналтын үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ.

3. Арадай депутадуудай городской болон районно Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, предприятинуудай ба эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, Гэгээрэлэй министерство «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдые» бэелүүлхэ талаар комплексно хэмжээ ябуулганууды зохёожо, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй үзэмжэдэ табиха. Һуралсал-хүмүүжүүлгын хэрэгые, ажалда дадал шадабаритайгаар һургалгые, һурагшадай мэргэжэлээ шэлэжэ ололгые нарижуулан һайжаруулха талаар бодото хэмжээнүүдые абаха, зургаан наһанһаань үхибүүдые һургуулида оруулалгада саг соогоо бэлдэжэ, тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар бодото хэмжээнүүдые абаха.

4. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, Конституцинуудаар, Советүүд тухай Хуулияар тогтоогдоһон эрхэ түлөөлэлгэнүүдые үрэ түгэсөөр бэелүүлхэ талаар Буряадай АССР-эй Верховно Советэй хэмжээ ябуулгануудые баталха. Арадай депутадуудай Совет бүхэн КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ бодото тобшололнуудые хэжэ, тэдэниие хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэ ёһотой.

Арад түмэниие түлөөлжэ байһан зургаануудай ажал ябуулгые КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Советэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдоһон шэнэ шатада гаргахын тула республикын арадай депутадуудай Советүүд, арадай һунгамалнууд шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхэ юм гээд найдажа байһанаа Буряадай АССР-эй Верховно Совет мэдүүлнэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Советүүдэй байшан.
1984 оной июниин 13.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭНЭРЫЕ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ЮСТИЦИИН МИНИСТРЫЕ СҮЛӨӨЛХЭ БА ТОМИЛХО ТУХАЙ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗУУДЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтообо:**

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй иимэ Указуудые баталха гэбэл:

Барилгын хэрэгүүдэй талаар (Буряадай АССР-эй Госстройн) Буряадай АССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр Сергей Лопсонович **Ошоровые** томилхо тухай, ондоо хүдэлмэридэ орохо болоһонтойнь дашарамдуулан энэ тушаалһаа Эдуард Алексеевич Шодоновые сүлөөлхэ тухай 1984 оной январиин 24-нэй Указые;

Телевидениин ба радиодамжуулгын талаар Буряадай АССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр Александр Самбуевич **Серебряковые** томилхо тухай, пенсидэ гараха болоһонтойнь дашарамдуулан энэ тушаалһаа Цыремпил Цыдыпович Митыповые сүлөөлхэ тухай» 1984 оной февралиин 21-нэй указые;

Материально - техническэ хангалгын талаар Буряадай АССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр Александр Николаевич **Пивоваровые** томилхо тухай, пенсидэ гараһантайнь дашарамдуулан тушаалһаа Павел Гаврилович Кобелевые сүлөөлхэ тухай 1984 оной апрелиин 2-ой Указые;

Буряадай АССР-эй юстициин министрээр Александр Филиппович **Покацкие** томилхо тухай, пенсидэ гараха болоһонтойнь дашарамдуулан энэ тушаалһаа Поликарп Трифонович Медведевые сүлөөлхэ тухай 1984 оной апрелиин 2-ой Указые.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Советүүдэй байшан,
1984 оной июниин 13.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

Буряадай АССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтообо:**

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй иимэ Указуудые баталха гэбэл:

«Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшын тушаалһаа нүхэр С. М. Хабаловые сүлөөлхэ тухай» 1984 оной мартын 22-ой Указые;

«Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшоор нүхэр А. Х. Насыровые томилхо тухай» 1984 оной мартын 22-ой Указые;

Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедэй бүридхэлдэ хубилалтануудые оруулха тухай» 1984 оной апрелиин 11-нэй Указые.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Советүүдэй байшан.
1984 оной июниин 13.

Хабаяа харуулна

Улаан-Үдын шубуунай фабрикын коллектив жэлһээ жэлдэ ажалай амжалтануудые туйлададагаараа алдаршанхай. Предприятиин табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэбтэ даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдээ һэн. Түсэбһөө гадуур 7,5 миллион үндэгэн, 1300 центнер мяхан гүрэндэ тушаагданхай.

Байгша ондошье тус коллектив бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Гүрэндэ үндэгэ, мяха худалдаха хахад жэлэйнь түсэб 15 хоногоор уридшалан дүүргэгдэбэ. Хамта дээрээ 30,6 миллион үндэгэн тушаагдаа гэхэ гү, али энэнь нёдондонойхи жэлэйхитэй сасуулбал 10,8 процентээр дээшэлһэн байна. Түсэбтэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ Бэрээнэй Адагай отделениин коллектив (эрхилэгшэнь В. И. Земляно, зоотехнигынь Р. Д. Будаев), КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой гэшүүн О. Н. Навловагай хүтэлбэрилдэг бригада онсо шалгарһан байна. Тамара Владимировна Пивоварова Ефросинья Яковлевна Бодунова гэгшэд тахяашадай дундаһаа эрхимлээ.

Буряад ороной һайн дурараа Россин гүрэнэй бүридэлдэ нэгэдэн ороһон 325 жэлэй түүхэтэ ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, хахад жэлэй түсэбтэ даабариһаа гадуур 2.8 миллион үндэгэ гүрэндэ тушааха социалис уялга фабрикын коллектив баталан абаад, амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

А. НАГАСЛАЕВ.

АЖАЛАЙ ВАХТАДА ЖАГСАНА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ажалай вахтада Улаан-Үдын үйлэдбэриин прибор бүтээлгын нэгэдэлэй коллектив жагсаба. Ажаллаһан һара бүхэнөө оронойнгоо герой-хотонуудай нэгэндэ зорюулха гэжэ нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд баталан абаһан байна. Мүнөө хүдэлжэ байгаа июнь һарая герой-хэрэм Брестдэ зорюуланхай. Ажалай энэ вахта 1985 оной майн I хүрэтэр үргэлжэлхэ юм. Социалис мүрысөөнэй дүримүүдэй ёһоор бригада, участок, цех бүхэндэ ажалай вахтын дүнгүүд үдэр бүри согсологдожо байха ёһотой. Үдэр бүриин мүрысөөндэ оло дахин илаһаарнь мүрысөөнэй эсэсэй дүнгүүд гаргагдаха. Нэгэдэл дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгарһан коллективүүд болон хүдэлмэрилэгшэд дурасхаалай вымпелнүүдээр Хүндэлэлэй грамотануудаар, мүнгэн шангуудаар урмашуулагдаха ёһотой.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сесси

Советүүдэй харюусалгатай үүр…

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Ямар тодорхой ябуулганууд административна буруу ябадал гаргаһан дээрэ тоологдохоб, тэрэнэй түлөө хэһээлтын ямар хэмжээнүүд хэрэглэгдэжэ болохоб гэжэ кодексын проект дотор тодорхойлогдоо. Административна хуули ёһо эбдэлгын шэнэ янзанууд, тобшолон хэлэбэл, хото городууд болон бусад һуурин тосхонуудай газар дайда дээрэ гурим журам эбдэлгэ, байрын гэрнүүдые тоо бүридхэлдэ абаха, хүн зониие оруулха болзорой гуримые, колхозой дэлгүүрнүүд дээрэ худалдаа наймаанай дүримүүдые эбдэлгэ мэтын, мүн бусад зарим янзанууд тодорхойлогдоо юм.

Административна хуули ёһо эбдэлгые сараха талаар өөрынгөө мэдэлэй газар дээрэхи гүрэнэй ба нийтын бүхы зургаануудай хүдэлмэриие Советүүд таарууггаар залан хүтэлхэ, административна комиссинуудай, дотоодын хэрэгүүдэй органуудай болон административна хуули ёһо эбдэлгэтэй тэмсэл ябуулдаг бусад органуудай ажал ябуулгые хүтэлбэрилхэ ёһотой гэһэн заабари зүйл хуулиин проект соо бии.

Административна хуули ёһо эбдэлгэ тухай РСФСР-эй кодексын проект хадаа ехэ хүдэлмэриин дүн болоно,— гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Энэ хүдэлмэридэ СССР-эй болон РСФСР-эй олохон министерствэнүүд болон албан зургаануудай научна эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, депутадууд хабаадалсаһан юм. Тэрэниие бэлдэхэ үедэ административна харюусалга тухай хуулиие республика дотор хэрэглэлгын олон жэлэй дүй дүршэл, эмхи зургаанууд болон эрхэтэдэй дурадхалнууд хараада абтаһан байха юм. Тус кодексын баталан абтахада хуулиин нийтэ нэгэн документ түрүүшынхеэ байгуулагдаха юм. Административна хуули ёһо эбдэлгэ тухай бүхы хуулинууд тэрээн дотор суглуулагдаха. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй табиһан зорилгонуудта тэрэ сүм харюусаха, социалис хуули улам бэхижүүлгэдэ, эрхэтэдэй хуули болон бодото аша туһые хамгаалтые хангалгада, хуули эбдэхэ ябадалтай тэмсэхэ хэрэгтэ хуулиин һэргылхы үүргые дээшэлүүлгэдэ туһа нэмэри болохо юм.

Депутадууд: КПСС-эй Курска обкомой секретарь **В. Е. Шаров,** Оренбургын машина бүтээлгын заводой директор **Д. А. Тараков,** Мордвагай АССР-эй «Знамя Труда» колхозой ахамад зоотехник **Г. К. Дементьева,** арадай депутадуудай Астраханска областной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **М. А. Тюрин** гэгшэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба.

Олонхи совет хүнүүдтэ хуули сахиха гээшэ бэеэ абажа ябаха гурим болонхой гэжэ онсолон тэмдэглэгдэбэ. Тэдэнэр гурим сахилгада эдэбхитэйгээр хабаададаг, социалис нийтэ байдалай гурим эбдэлгэтэй тэмсэдэг байха юм. Ушар ёһо мэдэхэ, суртал түгэс, арюун зүб ябадалтай байха тума, совет хүнүүд илангаяа эрхэтэдтэ ажалай ба амаралтын аятай зохид эрхэ байдал хангадаг, эрхэтэдэй элүүр энхые ба аюулгүй байдалые сахин хамгаалдаг хүнүүдэй гурим журам эбдэхэ баримта бүхэндэ тэсэшэгүйгөөр хандадаг гээшэ. Хуулиин шэнэ проект республикын ажабайдалай элдэб һалбаринуудта социалис хуулиие улам бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Кодексын хүсэндөө оруулагдахада, гүрэнэй, нийтын журам сахиха талаар эрхэтэдэй уялганууд тэдэнэртэ үргэнөөр сэргэдхэ, хүн зоной болбосорол дээшэлхэ но.

Административна … ёһо эбдэлгэ тухай … эй кодекс ба тэрэ … сэндэнь хүргэхэ … хай Россин … Верховно Советэй … сесси нэгэн дуу … лан абаба.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй … дые баталха тухай … РСФСР-эй Верховно … дэй Президиумэй … **Х. П. Нешков** хэлэ…

Депутадууд Указ… талһан, зохихо … болон тогтоолнууд … лан абаһан байна.

Кировскэ болон … областьнуудай … байрын гэрнүүдые, … но-соёлой болон … но-ажаһуудалай хэр… объектнүүдые бар… бүүд дүүргэгдэнэ… депутадууд А. Д. … болон Н. Д. Яко… шэд асуулта хэһ… РСФСР-эй Хүдөө… гын министр В. П… ков эдэ асуултануу… рюусаһан байна.

Кировскэ болон … областьнуудай хүд… гуудта байрын г… социально-соёлой … мунально-ажаһууд… рэглэмжын объ… ашаглалгада туша… бүүдые дүүргэлгы… талаар хараалаг… мэлтэ хэмжээнүүд … нистрэй мэдээсэлые … эй Верховно Совет… даа абаад, депутат… биһан асуудалнууд… хэлгын түлөө хи… тоохо гэжэ барилг… рилгын материалн… мышленностиин т… үргэлжын комисс… габа.

Сесси энээгээр х… түгэсхэбэ.

ФОТО РЕПОРТАЖ

Шэмхын огородшод шадабаритай

Шэмхэ тосхоной хажууда оршоһон поли дээрэ бүлэг эхэнэрнүүд сүлөө тухагүй ажаллана. Тэдэнэй нэгэ зариманиинь урид бэлдэгдэһэн аягын шэнээн хонхорхой соо капустын рассада нэжээдээр һуулгана, нүгөөдэ зариманиинь энэ полиин захада байһан томо цистернэһээ холбогдожо ерэһэн нариихан түмэр хоолойһоо хүнэгөөр дүүрэн уһа тодожо абаад, һая һуулгагдаһан капустыень шанагаар уһална. Нилээд ехэ талмай дээрэ ургамал һуулгаад байба. Мүн огородой бусадшье ургамалнуудые тариһаниинь элеэр илгарна.

— Мүнөө жэлдэ манай звенодо 6 гектарта капуста, 1 гектарта үгэрсэ, 0,7 гектарта морхооб, 0,3 гектарта свекло ургуулха даабари үгтэнхэй. Бүхыдэнь 1500 центнер гэхэ гү, али гектар бүриһөөнь 190 центнер огородой ургамал хуряажа абаха түсэбтэйбди. Звенодомнай 10 хүн хүдэлнэ,— гэжэ Түнхэнэй совхозой огородшодой звеное даагша Тамара Ивановна Шубина хөөрэнэ.

Огородой эды шэнээн баян ургаса ургуулхын тула үдэр бүхэндэ үглөөнһөө үдэшэ болотор ажаллаха хэрэгтэй юм aаб даа. Шэмхын огородшод энэ жэлэй хабар орой болотор хүйтэн байһан тула капустынгаа рассадые апрель һарын һүүлшын арбан хоногто һуулгаһан байгаа. Энээнһээ урид участок дээрэ наг шэбхэ гаргаһан, парнигуудаа заһабарилһан юм. Удаань огородойнгоо газарые бэлдэһэн байна. Тэрээндээ наг шэбхэ оруулхаһаа гадна гектар бүридэ 3 центнер хүртэхөөр аммиачна селитрэ, мүн эды шэнээн суперфосфат оруулаа һэн. Энээнэй һүүлдэ эгээн түрүүн морхообоо, удаань свеклоео һуулгаа. Харин май һарын һүүлшын үдэрнүүдтэ үгэрсэеэ тариһан юм.

Огородой ургамалнуудые ургуулхада уһан гол үүргэ дүүргэдэг aаб даа. Шэмхын огородшод участогтань дүтэ ойро уһа голой үгы дээрэһээ полиингоо захада гүнзэгы худаг үрэмдүүлээ һэн. Уһанайнгаа бага зэргэ халахын тула хажуудань тодхогдоһон томо цистернээр дүүрэн һоруулжа абана. Тэрээн соохи уһаниинь түмэр хоолойнуудаар дамжан, поли дээгүүрнь тарадаг юм. Урда жэлнүүдтэ тусхай тракторaap уһа зөөжэ уһалхадань гаргаша багатай боложо үгөө.

Огородшодой звено элдэб наһанай, мүн энэ ажалда олон жэл хүдэлһэншье, түрүүшынхиеэшье хүдэлжэ байһан хүнүүдһээ бүридэнэ. Жэшээлхэдэ, звеногой гэшүүд З. И. Лисман, К. И. Зверева, В. С. Пермякова болон Г. Л. Прокопова гэгшэд огородой ажалда дүршэл ехэтэй болоһон байха юм. Тэдэнэр түрүүшынхиеэ ажаллахаяа ерэһэн огородшодто зүбшэл заабари үгэнэ, шадабаряа дамжуулна, һургаалаар туһална.

Тамара Ивановна өөрөө арба гаран жэлэй туршада огородшодой звеное толгойлно. Тэрэ шадамар бэрх… хэлшэ юм. Олон жэл… ургаса хуряажа, район… пионой нэрэ зэргэд… һэн байха. Нёдондо … лиингоо гектар бүри… центнер овощ суглуул… он доторoo түрүүлэ… нөө жэлдэ социалис… гаа ёһоор 250 центнер… эдеэ хуряахаар үгэ… байна. Ажалша бэрх… рэй хэлэһэндээ хүрэ… һандань бата найдам…

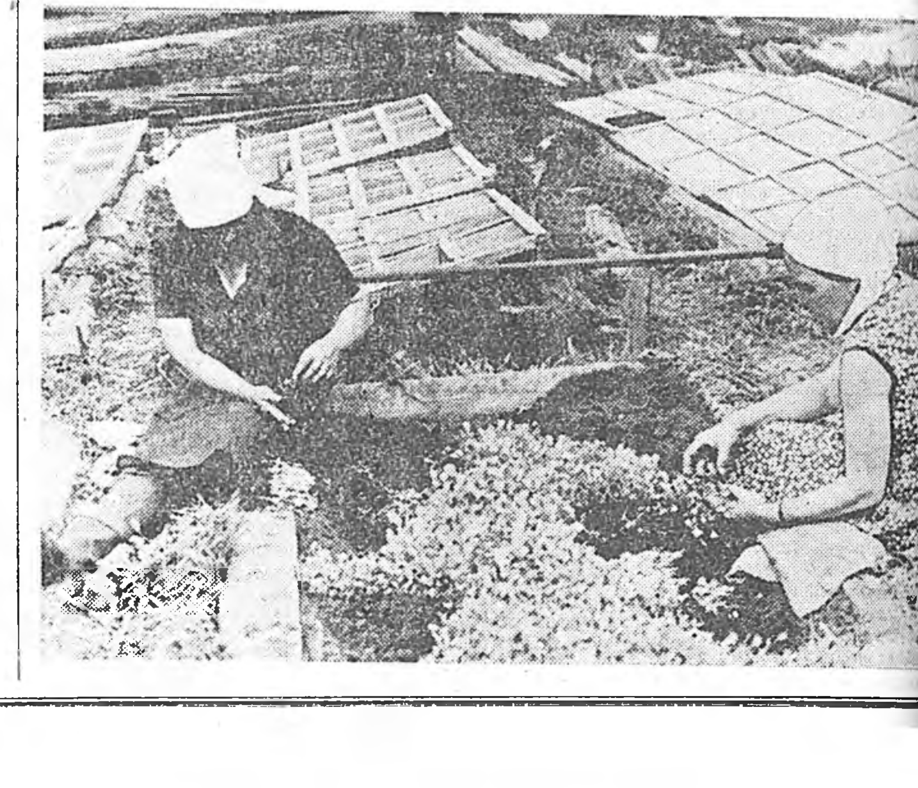
Гадна Шэмхын огор… звено мүнөө жэлдэ … рүүшынхиеэ хамтын … гуримда ороод, … байнхай. Хамтын хүсө… дожо, ургуулһан про… гаа эсэсэй дүнгүүдээ… хүлһээ хубаажа аба… һон хадаа булта һайна… дожо хүдэлнэ. Мууга… хэ, үдэр гээхэ ушар … нэгүй шахуу. Мүнөө … шод ажалда хабаада… зэргээр баалнуудые … Гадна һарадаа 120… авансаар абана. Ажа… олон үдэр гэзгээ һа… дүнгүүдэй гаргагдах… мүнгэн бирагүй байх…

Шэмхын огородшо… шадаа хэхэ ажал тон… нөө капустынгаа … һуулгажа дүүргэбэ. … бултайжа байха үедэ … ринаар харууһалагда… той. Энэ үедэ һайнаар … бог ногооень түүхэ … Мүн хүрьһэндэнь … үтэгжүүлгэ оруулалса… һатай байдаг. Уһал… һүүлдэ гү, али хура… гой һүүлээр шоройе… гэхэ шухала. Иигээд … һалга бүхэли зундаа … жэлхэ юм.

В. Т… манай …

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Т… бина; 2. Парнигта В. … мякова (зүүн гарһа… Зверева гэгшэд ажал…

Авторай …

ШЭНЭ САГАЙ ШЭНЖЭ ШАРАЙ

Аяншалгын тэмдэглэлнүүд

Россин гүрэндэ Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойе тэмдэглэхэдэ, манай хизаарай экономическа, ниитын, политическэ ба соёл-гэгээрэлэй хүгжэлтэдэ угаа ехэ нүлөө үзүүлhэн ородой түрүү ажал ябуулагшад тухай Буряад арад баяр баясхалантайгаар дурсан hанана. Россин революционно хүдэлөөнэй түрүүшын, дворянска үеын түлөөлэгшэд манай хизаарта сүлэлгэдэ байхадаа, Байгал шадархи нютагай байгаалине, үндэhэ яhатанай ажабайдалые шэнжэлхэ зуураа, тэрэ үедэхи түрүү онол аргаар ажахы эрхилхэ хэрэгтэ, соёл-гэгээрэлэй элшэ сасарулхын тулада ехэ туhаламжа үзүүлhэн үүргэтэй.

Сэлэнгэ талмай дээрэ болоhон буhалгаанда эдэбхитэй хабсаралдаhан, Буряад орондо Улаан Наран гэжэ гэгээн нэрээрээ алдаршаhан декабрист Николай Александрович Бестужев 1853—1857 онуудта «Труды Вольно-Экономического общества», «Земледельческая газета» гэhэн хэблэлнүүдтэ буряадуудай ажахыгаа эрхилхэ гурим, ёhо заншал тухай очерк, статьянуудые толилуулhан байгаа. Эгээс 130 жэлэй урда тэрэ Николай Бестужев буряад нүхэрэтэеэ хамта Галуута Нуур тойрожо аяншалаад, замай hонирхолтой тэмдэглэлнүүдые 1854 ондо «Вестник естественных наук» гэhэн журналда хэблүүлhэн юм.

Тэрэ холын үеhөө хойшо Галуута Нуурай эрьеэр ямар хубилалтанууд болооб гэжэ сасуулан харуулхын тула манай тусхай корреспондент Николай Намсараев Бестужевай замаар аяншалжа, уншагшадай анхаралда хэдэн хэhэгhээ бүридэhэн очеркнуудые дурадхана.

I. ЖАБХАЛАНТА ЖАРГАЛАЙ ОДОН ДОРО

соо бурханууд...

«Үхэг, торхо, hуулганууд, үнеэн модон ханзанууд ухэрэй дал соо хаягдаад, үмхирэжэ үни hаланхай. Үйлын үри дурдаhан үнгэ бүриин бурханууд үндэр мэйлын обоодо үлгэн дэлэхэй hахинхайн» гэhэн мүрнүүд буряад арадай хуби заяанда болоhон хубилалтануудые hайн зүбөөр зураглана.

Бестужевай байшанhаа гарахадамнай, фортепьянын хүгжэм зэдэлэн дуулдаба. Музейн хажууда баригдаhан сагаан шулуун байшан сооhоо хүгжэмэй нүргүүлгэ хэшээл боложо байба. Светлана Гомбоевна Доноева, Наталья Владимировна Смакова ород романсын хүгжэмые нюуса тайлбарлана. Фортепьянын классhаа гадна буряад арадай инструментнүүдэй бүлэг эндэ эмхидхэгдэhэн байна. Мүн энэ талмай дээрэ бодхоогдоhон үндэр, уужам Соёлой ордонhоо жаргалта байдалаа магтаhан жэбхэлэнтэ хүгжэм соностобо. Уянгата ирагуу хүгжэм доро «Манай басагад» гэhэн хатарые «Сэлэнгэ» гэжэ арадай ансамбль гүйсэдхэжэ байба. Ород, татар, грузин, буряад хатарнуудые жолоошон Анатолий Тимофеев, механизатор Николай Татарников, совхозой хүдэлмэришэн Александр Цыдыпов болон Ольга Иванова, Тамара Суворова гэгшэд Бүхэроссин харалгада бэлдэнэ.

Эндэхи талмайн сэсэрлиг-сквер соо Н. А. Бестужев «ерээдүйн үетэниие» үнэн бодото бэеэрээ амаршалан байна. Далияа дэбихэеэ байhан бүргэдтэй сасуулжа бүтээгдэhэн ээм мүрөө зэhэнхэй декабристын бюстын табсан дээрэ тэрэнги, сэсэгүүд харагдана. Бидэнэршье үнэн сэдьхэлhээ зорюулан, баглаа сэсэг Бестужевта барибабди.

Эндэhээ Бестужевай нэрэмжэтэ үйлсөөр үгсэжэ, шулуун, модон уужам, hаруул гэрнүүдтэ ороходо, гэрэл, диван, сервант, гэлигэр гоё гарнитур, хибэс ковер гэхэ мэтэнүүд харагдана. Айл бүхэнэй хүндэтэ баруун буланда Арьяа-Баала гунгарваа соо урдань забилжа hуудаг бэлэй, харин мүнөө үнгэтэ телевизор аяар холын оронуудые ойро дүтэ болгоно...

«Бестужевский» совхоздо hүүлэй табан жэлэй туршада хоёр квартиратай арбаад гэр арболит болон хирпиисээр, шэнэhэ болон нарhаар баригдажа, шэнэ үйлсэ зурылгаба. Тэрэ үйлсэдэ совхозой клуб, гостиница, ниитын бани гэхэ мэтэнүүд баригданхай. МТМ-гэй гараж, мастерской соо жаран трактор, тэрэ тоодо К-700 түхэлэй долоон трактор, янза бүриин гушаад комбайн, 24 автомашина байранайтай юм. Энэ совхоз хүгжэжэ байhан олон hэлбэриин ажахы гэшэ. Хорин мянган хонин hүрэг гол баялигынь юм.

ТҮҮХЫН БАРИМТА: Н. А. Бестужев Селенгинскэдэ байхадаа, Старцев, Лушников, Сеговтой хамта нарин ноохото үүлтэртэ хони үсхэбэрилжэ, хэдэн жэлэй хугасаада туршалгын селекционно хүдэлмэри ябуулhан юм. Зүгээр тиихэдэ «сагаан алтанай» эд болгохо фабрика манай хизаарта үгы байгаа ха юм даа. Тиимэhээ энэ хэрэг дэмжэгдэнгүй орхигдоhон байна.

Харин мүнөө Сэлэнгын районой алтан утаhата «зөөлэн баялигай» эгээн ехэ цехүүдэй нэгэн гэжэ алдаршанхай. Ганса үнгэрhэн жэлдэ районой колхоз, совхозууд 5700 центнер нарин нооhо Улаан-Үдын фабрикада эльгээhэн байна.

«Бестужевский» совхозой түрүү хонишон Радна Самбуевич Раднажапов хонин бүриhөө дүрбэн килограмм нооhо жэл бүри абадаг юм. Тоёоной хотогорто оршоhон отарадань хүрэжэ ерэхэдэмнай, газаань агта морин сэргэдэ уяатай бэшэ, автомашина «Нива» гаражай дэргэдэ байба. Ажалша хүнэй ажаhуудалшье баян дэлгэр байна даа. Ехэ байшан, залгалаа зунай гэртэй, мүн газаа тогоолдог сарай, тэрэнэй саанахана бани, үшөө нэгэ hэрюун гэр, тээ холохсно худаг, дулаалhан зэмьеэ, огород. Хотон, хашаа ээзн ёhоор заhагдан түхеэрэгдэнхэй. Эдэ бүгэдые имагтал Радна Самбуевич өөрынгөө үүсхэл оролдосоор түхеэрэнхэй.

— Орожо, сай баригты, айлшад,— гэжэ гэрэй эзэн, арбан үхибүүдэй эхэ Радна-Цыбик Бадмацыреновна Бадужинова бидэнэрые уриба.

Гэр дүүрэн зөөри тоолохонь аягүй гэбэшье, мүнөөнэй юрын буряад хонишоной баян байдалые юу гэршэлнэб гэхэдэ, үшөө шэнэбтэр зохид сервант, радиолын хажууда гэлигэр шэнэ мебелиин зүйлнүүд наранай элшэдэ ялаганан харагдана. Зүгөөр зөөреэр бэшэ, харин үри үхибүүдээрэ Раднажаповайхид омогорходог юм. Зоотехник, багша, соёлшон, бухгалтер, механизатор, хонишон мэргэжэлтэй арбан хүбүүд, басагадай олонхинь түрэл ажахыдаа хүдэлдэг. Радна-Цыбик Бадмацыреновна Эхэ-геройн пенсиие эб найрамдалай жасада hайн дураараа залажа дамжуулдаг заншалтай.

— Эхэ оронoймнай тэнгэри сэлмэг байжа, үри хүүгэдчай ажалаараа жаргалта байдалаа бэхижүүлжэ байг лэ, — гэжэ дэлгэр тэнюун сэдьхэлтэй энэ эхэнэр үреэгээ hэн.

ТҮҮХЫН БАРИМТА: «Модон гү, али hэсы гэр соо үни hуухын аргагүй— үрхөөр гаража үрдеэгүй утаан нюдэ хордохоохо юм. Сай уугаад, урсахан гэрэй досоохиие ажаглан харабаб. Үүдэнэй хажуудахи үхэг дээрэ гуулин элдэб янзын бурханууд, ханадань хонинoй шагаинууд болон хатаhан шэхэнүүд үлхэлэгдэн үлгөгдэhэн байба. Гурбан хүлтэй түмэр тагаан дээрэхи тогоон соо ногоон сай бусална. Галда дүтэлхэгүйнь тула тусхай бахаhада уяатай арбан hаратай үхибүүн мүлхинэ. hаяхана түрэнэн нарай хүбүүн мо-оон үлгы соо эдэрээр хэhэн үгжа хүхэжэ хэбтэнэ. Ариг сэвэрые эндэ юрэөөө сахинагүй»,— гэжэ Н. А. Бестужев «Галуута нуур» гэhэн очерк соогоо бэшэнэ.

Хонишон Раднажаповай, мүн совхозой бусадшье бүлэ айлаар ябахадаа, ямаршье сасуулга, жэшээлэшэгүй гоё hайхан, баян бардам байдалтай болоо гээшэбди гэжэ hанач, hанан омогорхообди.

Үшөө дахин түүхын хуудаhа иража харая. 1670 ондо ород хаанай элшэн сайд Н. Спафарий Селенгинскээр ябахадаа, иигэжэ бэшээ: «Хасаг Федоров эндэ газар элдүүрилжэ, 84 пүүд хара таряа хуряажа абаа». Н. Бестужев иигэжэ гэршэлнэ: «Газар түрүүшынхеэ яажа хахалhан тухайгаа нэгэ буряад намда хөөрөө hэн. Нэгэмнай мориёо хүтэлөөд, нүгөөдэмнай анзаhаа барязд хахалхадамнай, гурбадахи нүхэрнай зуhэгдэhэн хүрьhэ гараараа урбуулдаг байгаа. Гэбэшье таряан ажал буряадуудай хоорондо түргөөр хүгжэжэ эхилээ. Угаа бэрхээр горхо, булагуудай уhаар таряалангаа тэдэнэр уhалжа шададаг».

Гурбан зуун жэлэй урда элдүүрилэгдэжэ эхилэгдэhэн мүнөөхи газарта хүрэжэ ерэхэдэмнай, гэгээн сэлмэг үдэр дунда хэмэл hолонго татажа, «Фрегат» гэhэн оньhон агрегат уhа сасажа байба. Улаан-Сэсэгэй энэ плантаци дээрэ тариглаhан шэмэтэ рапс ургамалые «Бестужевский» совхозой түрүү хүдэлмэришэн, республикын габьяата механизатор, Октябриин Революциин, Ажалай Улаан Тугай орденуудай кавалер Бимба Ринчинович Жамбалов мүнөө харууhална гээшэ. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг звено бүтээсэ ехэтэй оньhон техникэтэй нүхэсэнэ. Буряадууд урдандаа газараа яажа хахалдаг байгааб гэжэ hануулхада, механизаторнууд толгойгоо hэжэрэн, гайхаха юм.

Гайхалтай иимэ хубилалтанууд сүлэлгын харанхы хизаарта имагтал ород арадай туhаламжаар болоhон байна гэжэ бэрандаа мэдэрнэбди. Нойрhоо hэриhэн тала ногоон таряалангаар бүрхөөгдэнхэй, хайша хаишаа халюураад, үзэсхэлэн hайхан гээшэнь! Тобир тарган малай hүрэгүүд эндэ тэндэ бэлшэн харагдана.

ТҮҮХЫН БАРИМТА: «1850 ондо эндэмнай гайтай ган гасуур боложо, буряадуудай үеэлжөө тойроноор үхэhэн адуунай, үхэрэй, хонидой тоо ямар олон байгааб гэхэдэ, умхэйржэ үжэhэнөө холо саашань абаашажа хаюулхын тула үлэhэн hүрэг малайнгаа хахадыень түлбэри болгон хүндэ үгэхэ баатай болоо hэн. Зарим буряадууд мүн лэ малаингаа хахад хубиие түлөөhэн болгожо, холын нүхэдтөө, түрэлнүүдтээ үлэhэн hүрэгөө харууhалуулхаяа абаашажа орхидог байгаа»,— гэжэ Н. А. Бестужев гэршэлнэ.

Үнэхөөрөөшье, хара зудай, шара зудай хадарган шэрүүн hабар сооhоо гаража ядан, малша арадай мананда төөрин, махажа ябаа hэн бэлэйл. Харин мүнөө олон мянган хони, үхэр, адуугаа «Бестужевский» совхозойхид элбэг үбhөөр, шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангаха арга боломжотой. Мүнөөхи «Фрегат» агрегадhаа гадна үшөө долоон бүлүүр станци үдэр, hүнигүй хүдэлгэгдэжэ, таряалан, сабшалангаа уhалжа байна. Тиихэдэ Бестужевай буусын баруун тээхэнэ витаминтай ногооной гурил үйлэдбэрилхэ абарга томо АВМ агрегат мүнөө хэбсаргагдажа байна. Хажуудань — ороhо таряа хатаан сэбэрлэхэ бүтээсэ ехэтэй оньhон түхеэрэлгэнүүд бодхоогдонхой юм. Модоор молотилка дархалhан декабрист К. П. Торсон совхозой тоог дээрэ ерэжэ хараа hаа, одоол гайхаха hэн.

Сүлэлгын хизаар байhан энэ нютагта болоhон хубилалтанууд тухай гансахан «Бестужевский» совхозой хүгжэлтын жэшээ дээрэ бүришье тодорхойгоор харуулха hэмди, зүгөөр харгы зам саашаа урялжа, Бестужевай аяншалhан субаса зүргөөр Галуута нуур тээшэ зорижо, асфальт дардам харгыгаар табилуулбабди.

Н. НАМСАРАЕВ.

(Эхин. Үргэлжэлэлынь хожом гарха).

Северобайкальск городто БАМ-ай түүхэ харуулха музейн нээгдэhээр найман жэл түйсэбэ. Энэ хугасаа соо музейдэ олохон айлшад орожо, БАМ-ай барилгашадай ажал хэрэгтэйнь hонирхон танилсадаг. Һүүлэй мэдээгээр тус музейдэ 32 мянган хүн орожо гараhан байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: музейн хүдэлмэрилэгшэ В. Л. Бадарханова айлшадаа БАМ-ай барилгын түүхэтэй танилсуулжа байна. М. МИНЕЕВЭЙ фото.

ХОЛОҺОО ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

ЭБ НЭГЭТЭ БҮЛЭ СОО...

УКРАИН уран зохёолшо Поликарп Шабатин орон соогуураа оло дахин аяншалдаг. Һүүлэй үедэ тэрэ Сибирь, Тува, Хакасси, Алтай ба Алас-Дурна зүгэй хизаар нютагуудаар нэгэнтэ бэшэ ябаhан байна. Дурсагдагша аяншалгануудай удаа тэрэнэй замай тэмдэглэлнүүдhээ бүридэhэн хэдэн ном, онсолон хэлэбэл, «Аласай зам», «Дахинаа харгыда», «Чуйска трактаар», «Хани барисаанай жэгүүр дээрэ» гэхэ мэтэнүүдые хэблүүлhэн юм. Дурсагдагша номууд соогоо уран зохёолшо уран hайханай-публицистикын маягтайгаар урдын хаанта империин заха булангуудаар Совет засагай жэлнүүдтэ хэгдэhэн гайхамшаг ехэ хубилалтанууд тухай, Советүүдэй ороной олон үндэhэ яhатанай эбтэй эетэй хани нүхэсэл тухай hонирхолтойгоор хөөрэнэ.

Мүнөө манай урда Поликарп Шабатинай замай тэмдэглэлнүүдhээ бүридэhэн «Кулунда» гэжэ шэнэ ном дэлгэгдэбэ. Энэнь «Радяньский письменник» («Советский писатель») гэжэ Украинын республиканска хэблэлээр гаргагдаа.

ДУРСАГДАГША номой ехэнхи хубиие «Буряад ороной хүбүүд» гэhэн бүлэг эзэлнэ. Автор эндэ Забайкалиин хизаарай үзэсхэлэнтэ байгаалиие сэдьхэлээ хүдэлгэн зураглана. Тиихэдээ Байгал шадарай хизаар дайдаар ажаhуудаг хүн зоной үнгэрhэн түүхые, мүнөөдэрэйнь хүгжэлтэ дэбжэлтые hонирхолтойгоор бэшэжэ, Буряад ороной нютагуудта болоhон мартагдашагүй уулзалгануудые дурдана. Энэ талаар «Үсэгэлдэр ба мүнөөдэр» гэhэн бүлэг hонирхолтой. Агууехэ Октябриин урда тээ Буряад орондо имагтал шажан мүргэлhөө эхитэй литература болон арадай аман үгын гар буулгабаринууд бии бэлэй. Харин мүнөө эндэhээ гараhан уран зохёолшод Хоца Намсараев, Африкан Бальбуров, Николай Дамдинов, Гунга Чимитов гэгшэдэй зохёолнууд аха дүү республикануудта, тэрэ тоодо Украинада мэдээжэ юм.

«Буряадай хабаасгай», «Ута үндэhэнүүд» гэhэн бүлэгүүд соо Буряадай гүрэнэй хореографическа училищи тухай, тэрэнэй директор байhан Александр Константинович Дырхеев, Улаан-Үдэ шадарай этнографическа музей тухай хэлэгдэнэ.

Поликарп Шабатин — хёрхо харасатай, hонин хөөрөөтэй аяншалагша байна. Түрэл хизаарайнгаа түхэл шарайе ашагтай ажалаараа улам гоёожо байhан ажалша хүнүүд тухай урин дулаанаар бэшэнэ. Буряад ороной табан зуу гаран модо утатай газар дандаар БАМ гарана, тэрэнэй барилгада хэрэглэгдэхэ олон зүйлэй материалнуудые республикын промышленна предприятинууд эльгээhэн байна. Энээн тухай ном соохи дэлгэрэнгы хөөрөөн мүн лэ hонирхолтой.

«Үзэсхэлэнтэ хизаарай хэмжээн» гэhэн бүлэг соо апатитова комбинадай барилгашад тухай, эрдэмтэд болон малшад тухай уран зохёолшо бэшэнэ. Эдэ хадаа апатитова комбинадай барилгын начальник, геолог, барилгашан Виталий Ледовских, барилгашан Василий Макаренко (хоюулан Украинаhаа ерэhэн), мүн хонишон Дугар Ралсанов болон бусад болоно.

Уран зохёолшо энэ ном соогоо шэнэ үеын шэнэ хүнүүдэй аха дүү ёhоной харилсаае тобойсо харуулжа шадаа.

Манай арадуудай хани барисаан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ илангаяа хатуужаhан байна. Буряад ороной хэдэн зуугаад эрэлхэг хүбүүд Украиные фашис булимтарагшадhаа сүлөөлхэ тэмсэлдэ шэн зоригтойгоор тэмсэhэн юм. Тэдэнэй нэгэн Александр Константинович Дырхеев байгаа. Энэ нүхэрнай олон жэлэй туршада Буряадай хореографическа училищиие хүтэлбэрилhэн гэжэ дээрэ дурдаа hэмди. А. К. Дырхеев Корсунь-Шевченковскэ шэглэлдэ болоhон дайн байлдаануудта хабаадалсажа, Корсунь-Шевченковский, Смелая, Умань, Шпола хотонуудые сүлөөлэлсөө бэлэй.

Тиихэдэ «Манзуркын ба Днепрэй хүбүүн» гэhэн бүлэг соо уншагшад буряад арадай эрэлхэг сэрэгшэ, полковник Владимир Бузинаевич Борсоевой ажабайдалай болон эрэлхэг зоригой харгы замуудые дурсан hонирхохо байна. Тэрэ хадаа Львов хотые сүлөөлэлсэжэ баатарлигаар унаhан сэрэгшэдэй дунда хүдөөлүүлэгдэнхэй. Буряад ороной хүбүүн Украинын газар дээрэ мүнхэрөө гээшэ. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй хото, городуудые сүлөөлхэ тэмсэлдэ В. Б. Борсоев эрэлхэгээр дайлалдаал. Баатар комдив Германиин газар дээрэ алдалаа. Шархатаад байхадаа, тэрэ Украинада хүдөөлүүлхыень сэрэгшэ нүхэдөө гуйhан юм.

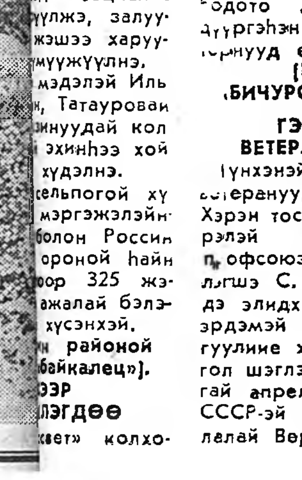
Украин уншагша Советскэ Союзай Герой, младша лейтенант Сергей Николаевич Орешковэй баатаршалга тухай энэ номhоо мэдэжэ абана. Тэрэ хадаа Харьков шадарай Васищево гэжэ станци дээрэ болоhон үсэд шанга тулалдаанда дайсанай дзодые гранатануудаар тэлэлээд, хүндөөр шархатабашье, hүүлшынгээ хүсэ эршэдхэн, үбсүүгээрээ фашист пулеметчигой буудажа байhан амбразурые хаажа унаhан байгаа.

Илангаяа hүүлэй арбан жэлнүүдэй туршада манай арадуудай хани харилсаан улам үргэдөө. Буряад орондо украин яhанай олон улад зон ажаhуужа, аха дүү республикынгаа арадай ажахын хүгжэлтэдэ аша туhатайгаар ажаллана. Буряад орон тэдэнэй хоёрдохи түрэл дайда болонхой.

Украин уран зохёолшо Буряад ороной өөрсэ маягтай соёл культура тухай, тэрэнэй арад зоной зохёохы бэлиг шадабари тухай мүн лэ hонирхолтойгоор бэшэнхэй.

Поликарп Шабатинай баримтата элбэг материалнууд дээрэ үндэhэлэн бэшэhэн ном соо оруулагдаhан Буряад ороной хүгжэлтэ дэбжэлтые харуулhан тодо hонор хуудаhануудые украин уншагшад халуунаар хүлеэн абаба.

А. КОНДРАТЮК,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.
Киев.

АЙОННО ЕТЭНҮҮДЭЙ АҺАНУУДААР

ТУЖА БАЙХА

ТҮРҮҮЛНЭ

...н районой «...байкалец»).

зой haалишад энэ жэлдэ нёдондонойхиhоо hайнаар хүдэлжэ байна. Энэнь юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, майн hүүлшын үдэрэй тоосоогоор үнеэн бүриhөө үнгэрhэч жэлэйхиэээ 300 килограммаар ехэ hүн тоhоной заводто тушаагдаба.

ХУРЬГАДАЙ ДОЛООН ОТАРА

Калининай нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлдэ 5016 хурьгад абтаба. Хурьгад эхэhээ тапалагдажа, долоон отара болгогдоод, зуhаланда харуулалагдажа эхилбэ.

Зуун хонин бүриhөө 102 хурьга абаhан Иван Аронович Разуваевай бригада ажахы доторoo түрүүлhэн юм.

КУКУРУЗА ТҮРГЭН ТАРИГДАА

Хёлгын совхозой мэдээжэ кукурузашан Владимир Матвеевич Баженовэй хүтэлбэрилдэг звено даалгагдаhан 414 гектар талмай дээрээ кукуруза тариба. Тарилгаяа хүдэлмэриин 20 үдэр соо дүүргэхэ түсэбтэй байhан аад, бодото дээрээ 13 үдэртэ дүүргэhэн ажахын механизаторнууд ехэ габьяатай.

(Бэшүүрэй районой «БИЧУРСКИЙ ХЛЕБОРОБ»).

ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ВЕТЕРАНУУДАЙ СЛЁТ

Түнхэнэй районой гэгээрэлэй ветерануудай түрүүшын слет Хэрэн тосхондо болобо. Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ С. З. Замураева тэндэ элидхэл хэхэдээ, «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд», КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй сессиин тогтоолнууд дээрэ тогтожо, тэдэнhээ уламжалhан, районой гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй урдахи зорилгонууд дээрэ тогтоhон байна.

Районой зуу гаран багшанар Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнагданхай. Гушаад багшанар болон хүмүүжүүлэгшэд РСФСР-эй болон БурАССР-эй габьяата багшын нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. «СССР-эй арадай гэгээрэлэй отличник», «РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник» гэhэн тэмдэгүүд дүшөөд багшанарай энгэртэ ялардаг.

(Түнхэнэй районой «Саяан»).

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Шасарганын совхозой садяслиин коллектив 30 хүнhөө бүридэдэг. Нарайhаань эхилжэ, үхибүүдые харууhалжа, хүмүүжүүлжэ байhан эхэнэрнүүд үхибүүдэйнгээ хүхэ сэнхир огторгой доро, элшэгэ hайхан наран доро элүүр энхээр, жаргалтай хүхюунээр өөдөө ургахыень, хүн болохыень хүсэдэг юм.

Һаяхан тус коллективэй үнгэргэhэн суглаан дээрэ хүмүүжүүлэгшэ Алла Вениаминовна Бекешина үгэ абажа, гурбан үдэрэйнгөө салингые хүн бүхэн эб найрамдалай жасада оруулдаг лэ гэжэ нүхэдөө уряалhан байна. Нүхэр Бекешинагай дурадхалые бусадынь нэгэн дуугаар hайшаагаа.

(Сэлэнгын районой «Улаан Сэлэнгэ»).

ҮЛЬГЭР БЭШЭ БАЙШОО

БАМ-да ерэжэ хэдэн үдэр үнгэргэhэн ГДР-эй журналистка Хельга Витте хараhан, үзэhэнөөрөө hаналаа андалдахадаа: «Һара бүхэндэ нэгэ дахин хэблэгдэдэг манай «Горизонт» гэжэ газетэ Байгал-Амарай барилга тухай материал нэгэнтэ бэшэ гаргаhан юм. Харин эндэ ерэжэ, хоёр нюдөөрөө хараашамни хүлеэгдэhэнhээ үлүү hонин байбал, — гэжэ тэмдэглэбэ.

(Хойто Байгалай районой «Северный Байкал»).

ГАЗЕТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАЛГА

Залуу поэт Баир Дугаров шүлэгүүдэй хэдэн ном гаргууланхай. Тэрэнэй бэшэhэн «Горный бубен», «Дикая акация» гэhэн шүлэгүүдэй согсолборинууд ород хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, үргэн ниитэ уншагшадта мэдээжэ болонхой.

Баир Дугаров hаяхан Хориин районой «Шэнэ Үдэ» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэй хани халуун уулзалга үнгэргэбэ. Тэрээн дээрэ поэт hүүлэй үедэ бэшэhэн шэнэ шүлэгүүдээ уншажа, зохёохы ажалайнгаа түсэбүүд тухай хөөрэжэ үгөө.

Буряад уран зохёолой мүнөө үеын хүгжэлтэ тухай тэрэнэй дэлгэрэнгы хөөрөөн hонирхол үүсхэжэ, поэт нютагай журналистнуудай асуудалнуудта харюусаhан байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

СТОКГОЛЬМЫН КОНФЕРЕНЦИ

СТОКГОЛЬМ. Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдэй талаар Стокгольмын конференциин июниин 20-ной заседани дээрэ Совет делегациие хүтэлбэрилэгшэ, онсо даалгабаринуудаар элшэн сайд О. А. Гриневский үгэ хэлэбэ. Стокгольмын хуралдаан дээрэхи байдал хангалтагүй байна гэжэ hанаагаа зобожо байhанаа тэрэ мэдүүлээд, сэрэгэй хёмороо зүрищэлдөөе hулаpуулха, Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи байдалые hайжаруулха арга олгоhон ехэ ехэ хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэлгэhээ Холбоото Штадууд болон НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигууд хадуурхые хүсэнэ гэжэ тэмдэглээ. Хүсэ хэрэглэхэгүй тушаа хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр бэлэн байhан тухайдаа наахануур худал хуурмагаар мэдүүлээд, бодото дээрээ Холбоото Штадууд Европын арадуудай хүсэл эрмэлзэлые хангахые оролдоно бэшэ, харин Советскэ Союзай ба Варшавска Договорой бусад гэшүүн-гүрэнүүдэй сэрэгэй ябуулгануудые элишэлэн харуулха зорилготой техническэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ талаар конференциин хүдэлмэри ябуулхые оролдоно. Тэеэд энэмнай этигэл найдал ба аюулгүй байдалые бэхижүүлгэтэй зүрюу харша юумэн гээшэ ааб даа. Гэбэшье өөhэдтөө, гадаада далайн саана байhан гол хүсэнүүдтээ США иимэ хэмжээнүүдые абахые хүсэнэгүй. Энэ хадаа США-гай сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэhэн хараа шэглэл болоно. Эдэ бүгэдэ Стокгольмын конференциин хүдэлмэриие түбэг бэрхэшээлдэ оруулна.

ВЕНЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ВЕНЭ. Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба буу зэбсэгүүдые адли тэгшээр хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшадай ээлжээтэ пленарна заседани дээрэ ЧССР-эй делегациие толгойлогшо Э. Кеблушек үгэ хэлэбэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хороохо, сэрэгэй-стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие хангаха гээшэ шухала үдха шанартай гэжэ тэмдэглэhэн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай дээдэ тушаалтадай хабаадалгатай Экономическа зүблөөнэй документнүүдтэ анхаралаа хандуулhан байна. Энэ зорилготой зохилдуулан, адли тэгшэ эрхын, аюулгүй байдалай үндэhэ hуури дээрэ Түбэй Европодо сэрэгэй хүсэнүүдэй хёмороо зүришэлдөө hуларуулхые түйлахын тула социалис гүрэнүүд Венэдэхи хөөрэлдөөнүүд дээрэ ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргана.

Байгша оной апрелиин 19-дэ тэдэнэй абаhан дурадхалай элирхэйлэн гэршэлhэнэй ёhоор, НАТО-гай оронууд али алиндань таарамжатай үгэсэ ойлголсолгонуудые түйлаха замда шэнэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна. Иимэ зорилготойгоор тэдэнэр өөhэдынгөө зохёоhон «тоогой асуудал» үлөөхые урдынхяараа оролдожо байнхай. Социалис оронуудта яашье таарахагүй хиналтын хэмжээнүүдые тэдэнэр зорюута дурадхана. Хоёр талын зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо ба хизаарлаха хэрэгтэ хабаатай хэдэн шухала асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсолго буруу hүргэхые оролдоно. Гэхэтэй хамта США болон тэдэнэй союзнигууд зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороолгые ФРГ-гэй ба НАТО-гай бусад зарим оронуудай сэрэгүүдтэ таарахагүйе шиидэнхэй байhанаа мэдүүлнэ. Энэ хадаа шухала асуудалые шиидхэлгэhээ баруунай оронуудай хулжажа байhые гэршэлнэ бшуу.

НИКАРАГУАГАЙ АРАДЫЕ ДЭМЖЭНЭ

ЛИМЭ. Никарагуада эсэргүүгээр США-гай үүдхэhэн соносхогдоогүй дайе Эквадорой коммунистнууд, түрүү үзэлтэй ба демократическа эмхинүүд эрид буруушаана гэжэ Эквадорой Компартиин ЦК-гай Гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн Фредди Альмейда мэдүүлээ. Перугай Коммунис партиин үндэhэ hуурине табигша Хосе Карлос Мариатегиин ажабайдалда, ажал ябуулгада зорюулагдаhан уласхоорондын семинарай хүдэлмэридэ тэрэ хабаадаhан байгаа.

Сомосын алуурщадта мүнгэ hомолдог, буу зэбсэгүүдээр хангадаг Вашингтоной харата ябуулгануудые бэелүүлжэ байгаашье hаань хархис этэгээдүүд түүхын хүгжэлтые тэхэрюулжэ шадахагүй гэжэ Ф. Альмейда ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Шэнэ байдал зохёон байгуулхадань, Никарагуагай арадта эдэ хүсэнүүд hаалта хэжэ шадахагүй байна.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

АРАДАЙ АРТИСТЫН ТВОРЧЕСКО ҮДЭШЭ

А. А. Яблочкинагай нэрэмжэтэ актерой түбэй Байшан ба Бүхэроссин театральна бүлгэм хоёрой эмхидхэдэг творческо үдэшэнүүдтэ бүхы союзна болон автономито республиканuудай арадай артистнууд хэбаадалсажа байдаг.

Иимэ нэгэ творческо үдэшэ һаяхан үнгэргэгдөө. Тэрэ хадаа Буряадай АССР-эй арадай артист Цыден Бадмаевай зохёохы ажалда зорюулагдаһан байна. Актерой байшангай харалгын зал соо манай ороной олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд олоороо суглараа. Тэдээн соо артистын нютагаархид, хореографическа училищинуудай багшанар байба.

Концерт эхилжэ, тэрэнэй программада оруулагдаһан номер бүхэн харагшадта халуунаар угтагдаа. Илангаяа буряад, монгол, энэдхэг, хальмаг хатарнууд, «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ баледһээ хэһэг, «Ангуушан ба бүргэд» гэжэ хореографическа зураглал гэхэ мэтэ удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаа.

Артистын ээлжээтэ тоосоон бэлиг шадабари болон творческо ута наһа гэршэлһэн ёһотойл һайхан үзэгдэл болоо.

— Би ажалгүйгөөр ажаһужа шадахагүй хүм. Ехэ хүшэр хүдэлмэриин хэмжээтэй ажал ябуулгадаа дадаад, үбдэжэ, үлбэртэжэ үзөөгүйб, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Искусствын олон зүйлөөр амжалтатай ажалладаг Ц. Бадмаев театр болон кинодо, эстрадада удаан саг соо ажаллахынгаа хажуугаар, ниитын хэрэгтэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг байна. Тиимэһээ энэ нүхэрэймнай партийна организациин секретарь, райсоведэй депутадай хүндэтэ үүргэ эмхидхэлэй творческо хүдэлмэри, мүн орон соогуураа, Европо, Азиин оронуудаар гастрольдо гараха гэхэ мэтын ажал хэрэгүүд барагдадаггүй юм.

Цыден Бадмаевай творческо үдэшэ ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Удаань сценэ дээрэ далайн сэрэгэй офицер гаража, артистын шефскэ концертнүүд тухай сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрөөд, үһан сэрэгшын малгай самса хоёрые һайн дурасхаалай тэмдэг болгон баряа.

Тус концертдэ пианист, уласхоорондын конкурсын лауреат Баир Шагдарон хабаадалсажа, С. Р. Рахманиновай зохёолнуудые гүйсэдхэһэн, Цыден Бадмаевай номер бүхэниие ирагуу хүгжэмөөр үдэшэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уян һайхан хатарай түлөө сэсэгүүд.

В. БЕЛЯКОВ.
Авторай фото.

ДАЛАЙН ДОЛГИНДОЛ АЛЬГА ТАШАЛГАН

— Республикымнай ниислэл хотын гүрэнэйород драмын театрай коллектив июниин 16-да «Алтан тайгын инспектор» гэһэн зүжэгөөр Камчатска областиин түб Петропавловск-Камчатский хотодо энэ зунайнгаа гастролиие эхилбэ, — гээд манай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, тус театрай директорэй орлогшо Ханда Дашиевна Базарова мэдүүлбэ. — Үсэгэлдэр театраймнай директор Жанна Александровна Буркова Номгон океанай эрьеһээ хонходоходоо, түрүүшымнай уулзалга амжалта түгэс байгаа, альга ташалган далайн долгиндол удаан замхаагүй гэжэ манаа баясуулба.

Манай Улаан-Үдынород драмын театр тэрэ холын хотодо алар хоёр һарын туршада зүжэгүүдээ харуулха байна. Гурбан бүлэг боложо хубаараад, энэ хугасаа соо областиин хото, хүдөө нютагуудаар ябаха, таряашад, загаһашад, сэрэгэй моряагуудтай уулзаха юм. Тэндэхи нютагай ажалшадта «Алтан тайгын инспектор» гэһэн зүжэгһөө гадна «Байгаалиин оршондо харуулагдаһан бишыхан зүжэг», «Акселерадууд», «Хурын уурхай», «Зүб даа, энэ дуран», «Мөөр дээрэ табигдаһан пеэшэн» болон бусад һонин һонин хүдэлмэринүүдынь харуулагдаха.

Тиихэдэ Б. Константинов болон А. Рацерай пьесээр найруулагдан табигдаһан «Аюулта ушарал» гэһэн зүжэгые зургаан хүнһөө бүридэһэн нэгэ бүлэг артистнууднай эдэ үдэрнүүдтэ Баргажанай, Хурамхаанай, Баунтын, Прибайкалиин районуудта харуулжа эхилхэнь.

СТУДЕНТНЭРЭЙ ЗҮЖЭГҮҮД

«Зүүн-Сибириин гүрэнэй соёлой институтда гүрэнэй болон ээлжээтэ сессиин шалгалтанууд дүүрэнтэжэ байна. Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин факультедэй театральна режиссурын отделенидэ заочноор һурадаг студентнэр Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудһаа, Яхадай болон Тувагай АССР-һээ ерэжэ, мэдээжэ совет драматургнуудай пьесэнүүдээр зүжэгүүдые табиба. Тэдэнэр арадай театрнуудта, уран һайханай бүлгэмүүдтэ режиссернуудаар ажалладаг юм.

Жэшээлхэдэ, РСФСР-эй арадай артист С. Д. Будажаповай хүтэлбэрилдэг заочно 3-дахи курсын студентнэр А. Дударевай «Порог» гэжэ пьесээр зүжэг табижа, институдайнгаа багшанарай, студентнэрэй болон мэргэжэлтэдэй һайшаал магтаалда хүртэбэ. Тэдэнэр өөһэдөө зүжэгүүдые табидаг, мүн гол рольнуудые наададаг баян дүршэлтэй һэн тула институдтаа табиһан зүжэгөө эрхим һайнаар найруулжа шадаһан байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Театральна кафедрын ахамад багша А. Б. Баскаковай хүтэлбэрилдэг 4-дэхи курсын заочник-студентнэр драматург Е. Шварцын «Дракон» гэжэ зүжэг табиһан байна. Д. Баторовагай курс А. Галинай «Восточная трибуна» гэжэ ээлжээтэ зүжэгөө табижа, һаяхан багшанартаа дурадхаба.

Очноор һурадаг 4-дэхи курсын студентнэр гүрэнэй шалгалтануудые тушаажа дүүргэбэ. Мэргэжэлтын дипломтой болоһон студентнэр Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудта, Тувагай болон Яхадай АССР-тэ ажаллажа, түрэл Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай нэрэ хүндые эрхим һайн ажалаараа дээрэ үргэжэ, өөһэдынгөө далижаһан соёлой гуламтын нэрэ солые арьбадхалсажа ябаха гэжэ найдагдана.

Х. СОКТОЕВ.

УЛААН-ҮДЭ ЕРЭХЭНЬ

Камчаткын Арадуудай хани барисаанай орденто областной драматическа театр июлиин 1-һээ Улаан-Үдэ хотодо гастролёо эхилхэнь. Табин нэгэн жэлэй саана эмхидхэгдэһэн энэ театрай сцэнэ дээрэ родой, совет болон дэлхэйн классикын эрхим һайн зүжэгүүд табигдаһан намтартай.

Театрай коллективтэ табяад жэлдэ ажаллажа байһан СССР-эй арадай артист В. Андриансв, гуша гаран жэлдэ хүдэлмэрилжэ байһан РСФСР-эй арадай артист Р. Астраханкина, мүн РСФСР-эй габьяата артистнууд М. Соловьева, А. Савельева, О. Баглюков гэгшэдэй уран шадабаряар камчаткынхид омогорхохо ёһоороо омогорходог.

Камчаткын драматическа театрай артистнууд Ленинэй орденто Буряадай оперо болон баледэй академическа театрай сценэ дээрэ зүжэгүүдээ табихын хажуугаар, Улаан-Үдэ хотын ажалша коллективүүдтэй уулзалгануудые эмхидхэхэ юм.

Б. НАМДАКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Камчаткын театрай сценэһээ хэһэг. Итальян драматургнууд Дж. Скарначчи, Р. Тарабузи гэгшэдэй «Минии мэргэжэл — дээдэ гарай сеньср» гэһэн зүжэгтэ артистнууд И. Холина, Т. Артемьева, А. Кузнецов болон З. Яношева гэгшэд наадана.
Ю. СТРЕЛЬНИКОВЭЙ фото.

МЕДИГҮҮД ТООСОБО

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлэй һайндэртэ зорюулагдаһан Зэдын районно түбэй больницын экономикын болон соёлой үдэрнүүд һаяхан Петропавловкада болоЖо дүүрэбэ. Эдэ үдэрнүүд партиин райкомой шиидхэбэреэр үнгэргэгдөө.

Петропавловкын Соёлой ордон соо тэрэ үдэр баяр ёһололой оршон байдалда үнгэрөө. Ордонгой фойе соо медигүүдэй ажал хэрэг харуулһан фото-стендүүд, монтажууд, больницын хүгжэлтые харуулһан диаграммануд, мүн лэ «зөөлэн гартан» гэжэ алдаршаһан медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй хэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүд элбэгээр табигдаһан байгаа.

Түбэй больницын ахамад врач Г. Т. Цыденов баяр ёһолол дээрэ элидхэл хэхэдээ, больницынгаа түүхэ, хүгжэлтэ, эрхим врачнууд, медицинскэ сестранууд, мүнөө үеын туйлалтанууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэһэн байна. Баяр ёһололой үдэшэ түбэй больницын уран һайханай бүлгэмэй ехэ концертээр дүүрэжэ, сугларагшадай һанаан сэдьхэлдэ тэрэ бүхөөр хадуугдаһан байха.

С. ЖУГДУРОВ.

ПСИХОЛОГ БАЙХАДА ЯМАР ТУҺАТАЙБ?

△ Адлихан хоёр предприяти аад, яахадаа ондо ондоо шанартай продукци гарганаб? △ Үйлэдбэридэхи арсалдаан хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдтэ ямараар нүлөөлнэб? △ Хүдэлмэришэд юун дээрэһээ ажалдаа тогтоногүйб? △ Ажалша коллектив ссогоо хүнэй таарамжые шалгаһан хэрэг бии гү?

Журналист Н. Филимоновагай асуудалнуудта СССР-эй АН-ай Психологиин институдай директор, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Б. В. ЛОМОВ харюусана.

— Борис Федорович, үйлэдбэрилэгшэд юун дээрэһээ ходо таанарта, психологуудта, хандадаг болонхойб?

— Түрүүшээр ондоо нэгэ асуудалда харюусая. Хүнэй һайнаар ажаллахын тула юун хэрэгтэйб? Нэгэдэхеэр, тэрэ хадаа ажаллахые оролдохо ёһотой; хоёрдохёор, ажаллаха дүршэлтэй байха болоно. Хүнэй ажаллахада зохисотой эрхэ нүхэсэл хэрэгтэй. Тиигээд хүнэй урда табигдадаг эрилтэнүүд өөрынь психофизиологическа арга боломжонуудһаа үлүүдэхэ ёһогүй. Энээхэн һүүлшын эрхэ нүхэсэл мүнөө үлэмжэ ехэ үүргэ дүүргэдэг болоЖо байна.

Эгээл һайнаар нарижуулагдаһан техникэ хэрэглэхэдээшье, хүнэй арга боломжонуудые хараада абаха хэрэгтэй. Хүн гээшэ хизааргүй ехэ арга боломжонуудтай бэшэ юм. Хүн болбол хэдыхэн саг соо орой-оол тусгаар хэмжээнэй мэдээсэл ойндоо хадуун буйлуулха аргатай байдаг. Алибаа юумэндэ сэгнэлтэ үгэжэ шиидхэбэри гаргатарнь тэрээндэ баһал саг хэрэгтэй. Эдэ бүгэдые, мүн бусад олон психологическа баримтануудые хараада абангүйгөөр «хүн машина хоёр» гэдэг системые амжалтатайгаар хүдэлгэхын аргагүй. Тиимэ туладань промышленностиин бүхы һалбаринуудтахи ухаалан зохёогшод инженернэ психологиин жама ёһонуудые үнэнхөөр оролдон шудална гээшэ.

Зүгөөр иимэ оршон байдалда имагтал техникэ хүнөөр тааралдахаһаа гадна, хүншье техникэдэ зохилдохо ушартай болоно. Хэрбээ тиигэжэ шадагдаагүй һаа, эгээл һайн оньһон түхеэрэлгэ муугаа хүдэлхэ байна бшуу. Нэгэ жэшээ харая. Манайда шиньын хоёр завод бии. Яһала боломжотой һайн предприятинууд юм. Саашадань сасуулбари хэхэдээ, гээгдэжэ ябаһан бүхэли коллективые гомодхоогогүйн тула тэдэниие нэрлэхэгүйб. Эдэ хоёр заводто адлихан түхэлэй түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой, баһал адлихан түүхэй эд хэрэгсэлээр тэдэ хангагдадаг юм. Тобшохоноор хэлэхэдэ, эдэ хоёр предприяти адлирхуу эрхэ байдалда хүдэлнэ. Тиигэбэшье нэгэ предприятиинь бүтээһэн мөөрэнүүдээр 12 мянга шахуу километр, ондоо городто хэгдэһэн шинэнүүдээр 50—70 мянган километр ябажа болоно. Тиигээд бүтээгдэһэн продукциинь шанарайнь илгаа имагтал ажаллаһан хүнүүдһээнь—тон түрүүндэ һайнсар хүдэлдэг заводойнь хүдэлмэришэдэй олонхидоо үндэр хэмжээнэй мэргэжэлтэй байһанһаа дулдыдана гээшэ.

Урдаа табигдаһан зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха тиимэ һайн коллектив байгуулха, эрхим һайн мэргэжэлтэдые ургуулан хүмүүжүүлхэ гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ. Эндэ психолог хэрэгтэй болоно. Яахадааб гэхэдэ, коллективэй үйлэдбэриин ажал ябуулгада нүлөө үзүүлдэг тэдэ олон шалтагаануудые зүйтэй зүбөөр тэрэ хараада абажа шадаха байна бшуу.

— Штатна психологууд мүнөө олохон предприятинуудта бии болгогдонхой. Тэдэ ямар удхатай хүдэлмэри ябуулнаб?

— Али нэгэн хүнүүдтэ ямар мэргэжэлэй таарамжатайе тон түрүүн психолог тодорхойлно. Жэшээнь, диспетчер гээшэ аман мэдээсэлые тон түргөөр бодото оршон байдалтай холбуулан, саг дары шиидхэбэри гаргаха онсо һайн шадабаритай байха болоно. Моторист гү, али машиныын жолоошон хүдэлжэ байһан мотоорто аягүй шэмээтэй болоһые шагнан ойлгохо тиимэ һонор шэхэтэй байха. Телефонист болбол хүнэй хэлэһые ойлгоходоо бэрхэ байха ёһотой. Корректор хүн хараһанаа мартадаггүй, анхарал ехэтэй, ондоо абяа шэмээндэ дашуурдаггүй байха болоно. Гэхэ зуура эдэ «нарин нягта» ушар хэрэгүүдтэ анхаралаа хүсэд хандуулдаггүй байһамнай халагтай.

— Заримдаа иимэ ушар байдаг: бригада гү, али бүхэли завод һайншье, муушье бэшээр ажалладаг байтараа, шэнэ хүтэлбэрилэгшын ерэхэлээр, үноохи оор өөрын психологическа шанартай байһан хүнүүдынь гэнтэ хубилһандал болоЖо, дундуур зэргынхид ажалай түрүүшүүл болошодог...

— Иимэ жэшээ хадаа хүнүүдэй психологическа онсо шанарнуудые хараада абаха шухала байһые имагтал баталан харуулна гээшэ аабза гэжэ һанагдана. Материалнуудай сопротивлени мэдэдэггүй мэргэжэлтэдэ технологи зохёохыень даалгахагүй ха юм даа. Гэхэ зуура тус тус хүнүүдэй психологиин ба социальна психологиин эхи үндэһые мэдэдэггүй үйлэдбэриин дарганар халтад гэбэл олдодог даа. Энээнһээ юун болодогыень өөһэдөө шүүжэ мэдэгты. Арсалдаанай үедэ, мүн тэрэнэй һүүлээрхи хугасаада хүдэлмэриин ниитэ сагай 15 процент шахуунь миинтэ һалана гээд Майкоп хотын психологууд тоолон тодорхойлоо. Шэнжэлгын харуулһанай ёһоор, арсалдаануудай хахадһаа олонхинь хүтэлбэрилэгшын гэмээр болодог байна.

Хүнүүдые шадамараар хүтэлбэрилхын тула тэдэниие һайн мэдэхэ ёһотой. Энэ, юрыншье һаа, тон шухала ушар олонхидоо мартагдашадаг байна. Гэхэтэй хамта амжалтатайгаар ажаллажа болоомоор ехэхэн эрхэ нүхэсэлнүүд имагтал эндэ бии гээшэ.

Е. В. Тарановай толгойлжо эхилһэн үеэр «Курганприбор» гэжэ нэгэдэл үрэ дүнгөөрөө бусадһаа шалгардаггүй байгаа. Дээдэ зэргын мэргэжэлтэд тэндэ үгы шахуу һэн. Кадрнуудай ажалһаа гаралга 27 процент болодог байба. Евгений Васильевич предприяти дээрээ тусхай психологическа...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедтэ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. «Соведүүдэй харюусалгатай үүргэ» — РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сессиин ...

Хоёрдохи ... «Энэ манай ...» Сластинагай ст...

Гурбадахи ... «Нэгэ замаар» ...товай статья.

Дүрбэдэхи ... «Ветерануудтай баяр» — М. ...тья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 —«Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55— Гүрэнэй Н. Осиповой нэрэмжэтэ академическаород арадай оркестрэй концерт. 10.40— Шадамар гарнууд. 11.10—«Воспоминание о бригантине». 11.30— «Пятерка отважных»— уран һайханай фильм. 12.45— Концерт. 13.15 Шэнэ һонин. (13.20 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.30— Баримтата фильмүүд. 16.20— Эрдэмтэд —Москва шадарай агропромышленна комплексдо. 16.50— «Алые погоны»— уран һайханай фильм. 3-дахи сери.

Улаан-Үдэ. 17.25— «Байгал» —мэдээсэлэй программа. 18.10 — «Сэлэнгэ» — киножурнал.

Москва. 18.40— Түүхын хуудаһанууд.

Улаан-Үдэ. 11.30— «Байгал» —нютагуудай һонин.

Москва. 19.45— «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00 —«Хани харилсаан». 20. 25— «Бессмертный, гарнизон» — уран һайханай фильм. 22.00— «Время». 22.35— Хоёр дахин Улаан тугта А. Александровай нэрэмжэтэ Совет Армиин дуу, хатарай академическа ансамблиин концерт. 23.35— Мотоспортоор уласхоорондын мүрысөөн. ЧССР-һээ дамжуулагдаха. 00.05— ... фильм. 00.15— ... түби дэлхэй дэ...

ХОЁРДОХИ

Москва. 9.00 ... гимнастика. ... фильм. 9.40 — ... да»— уран һа... 11.05— Англи ... Ф. Листын ажа... хёохы ажал я... «Ажабайдалай ... 13.20 —«Зелен... үхибүүдтэ фил... римтата фил... «Хуули мэдэхэ ... «Оперно сцень... шад». 16.20— ... 17.55—С. Франц... —Мультфильмн...

Улаан-Үдэ. 1... раар дэлхэйн ... Карповтай уул...

Москва. 19.30 ... хэндэнь —на... «Амгалан ной... шуул». 21.20— ... дурасхаалда ... уласхоорондын ... (эрэшүүл). Куб... эй суглуулагда... нууд. 22.00—«...

Реда...
Р. Б. Г...

«Буряад Ү... редакцида ко... шиниисткэ хэрэ...
Адрес: Кал... Үйлсэ, 23. Тел...

ЯАРМАГТА ХАБААДАГТЫ!

Улаан-Үдэ хотынхид, хотын айлшад!

Спортын байшангай хажууда (Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсэ, 1) байгша оной июниин 23-най, 24-нэй үдэр үглөөнэй 9 сагһаа үдэшын 18 саг болотор арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа худалдаха республиканска яармагта ерэхыетнай уринабди.

Республикын худалдаа наймаанай эмхинүүд — горпромторг, пищеторг, ОРС-нууд, УРС-нууд, райпонууд болон райпотребсоюзууд элдэб янзын эд бараа таанадта дурадхаха байна.

Яармаг дээрэ элдэб хубсаһа хунар, гутал, бүд, галантерейнэ болон ажахын хэрэглэлэй эд бараа худалдажа абаха аргатай байхат.

Ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд танда бэлэдхэгдэһэн эдеэ хоол, амтатайгаар шарагдаһан мяха гэхэ мэтые дурадхаха байна.

ЯАРМАГТА ЕРЭХЫЕТНАЙ УРИНАБДИ.

ЭСЭГЭНЭРЭЙНГЭЭ ЗАМААР

Эдиршүүлэй дунда боксоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо болобо. Хото, хүдөөгэй 18 районой дундуур наһанай 118 эдир боксер энэ жэлэй мүрысөөндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байна.

— Энэ жэлэй мүрысөөн юугээрээ һонирхолтой байгааб гэхэдэ, район бүхэнһөө үсөөхэн хүбүүдые, тодорхойлбол, эгээл һайн һорилго бэлэдхэлтэй, шандааһа шангатай боксернуудые ерүүлжэ, хэбаадуулһан байгаабди. Тиимэһээ ринг дээрэ болоһон уулзалга бүхэн тэнсүү шанга, ана-мана тэмсэлдэ үнгэржэ, сугларагшадые һонирхуулһан байха юм. Юрэдөөл, манай бэлигтэй бэрхэ арһан бээлэйн шадабаритадай алдар солые арьбадхаха хүбүүдэй урган гаража байһые мүрысөөн харуулба, — гэжэ спортын габьяата мастер, уласхоорондын категориин судья В. И. Баранников хөөрэнэ.

Гэхэ зуура мүрысөөн манай хүүгэдэй спортын һургуулинуудай тренернүүдэй хүдэлмэридэ ушаржа байһан дутуу дундануудые элирүүлээ. Олонхи хүбүүд бүхы бэеэрээ хүдэлжэ шададаггүй, тэдэнэр хоёр гараараа онобшотой шанга сохилтонуудые хэдэггүй байна. Түрүүшын раундда нүгөөдынгөө һайн, муу талые нэринсэр тагнаһанайнгаа һүүлээр хоёрдохи раундда эдэбхитэйгээр добтолхо гээшэ эгээл ehаг үрэ ехэтэй байдаг. Гурбадахи раундда заабол шанга сохилто хэхые оролдоһоной үлүү, энэ үедэ һэримжэтэй хёрхо ябаха хэрэгтэй гэжэ тэрэ мүрысөөнэй һүүлээр залуу тренернүүдтэ, мэргэжэлтэдтэ зүбшэл заабари үгэбэ...

һагшагда һагшагда һаар эгээл бар хүсэтэй, бэлигтэй бэрхэ эдир боксернууд түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан байна. 36 килограммай шэгнүүртэ Коля Телешев (Кабанск) Булад Батуев (Захаамин) хоёрой уулзалга шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Заахан бэенүүдтэйшье һаа, тэдэнэр гоё һайхан арга дүрэтэй байһаараа сугларагшадай магтаал һайшаалда хүртөө. Тиигэжэ эдэ хоёрой эгээл һайханаар наадаһанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртэһэниинь гайхалтайшье бэшэ. Эндэ К. Телешев илалта түйлаба.

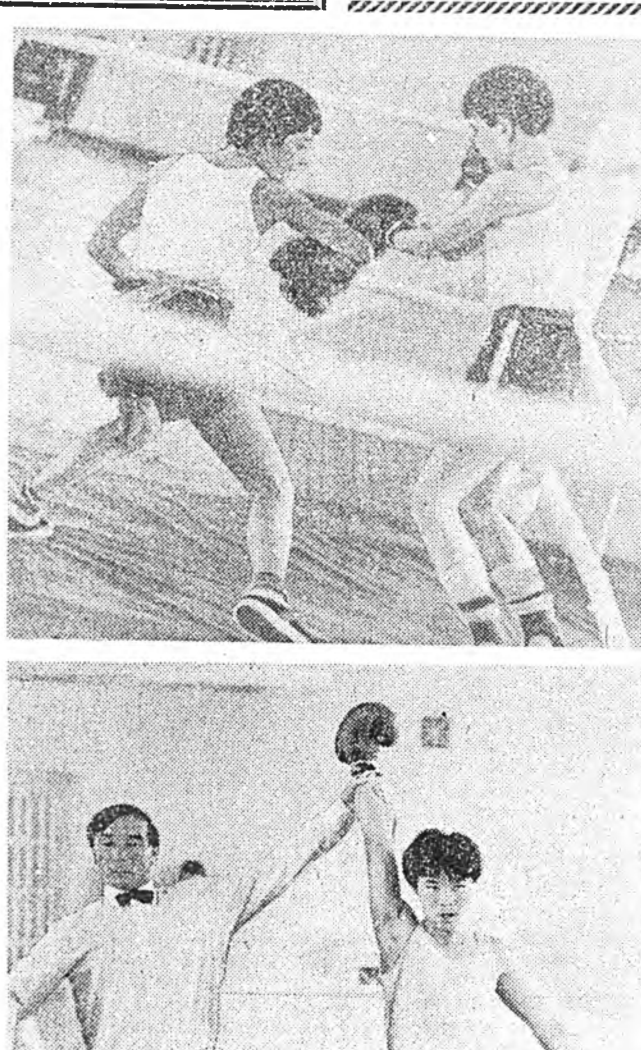
Эхэ, эсэгэнэрэйнгээ мэргэжэлые, һонирхолые үри бэенэрэйнь шэлэдэг байһаниинь хэндэшье нюуса бэшэ. Энэ удаада манай олохон тренернүүдэй хүбүүд эсэгынгээ замаар дабшажа, рингдэ гаража тулалдаһыень онсолон тэмдэглэлтэй. Тусхайлбал, Северобайкальск хотоһоо Дима Бухаев, Хориһоо Дондок Бабудоржиев, Железнодорожно районһоо Жаргал Нимаев гэгшэд рингдэ гаража тулалдаа. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, журналист, тренер Сергей Бухаевай, спортын мастернууд Дулзэн Бабудоржиев, болон Бато Нимаевай хүбүүд болоно. Тэдэнэр эсэгэнэрэйнгээ арюун замые ёһотой һайнаар үргэлжэлүүлхые шиидэнхэй байһанаа баталба.

Тиихэдэ Хориин, Кабанскын, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Хэжэнгын, Железнодорожно районуудай эдир боксернууд илангаяа һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Хориин районой аяар зургаан хүбүүд илажа, республикын чемпионууд болобо.

С. Парьянов (Түнхэн), Ц. Бимбаев (Хори), П. Мункожапов (Сэлэнгэ), П. Тыкшеев (Түнхэн), И. Стулев (Хори), А. Усов (Гусиноозерск), А. Цыренов, А. Доржиев, Ж. Нимаев (бултадаа Железнодорожно районһоо), Б. Чимитов (Сэлэнгэ), Д. Бабудоржиев (Хори), Г. Ситников (Кабанск) болон бусад өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илаһан байха юм.

Ж. Нимаев — эгээл һайхан арга дүрэтэй. Ю. Борисов илалта түйлаха ехэ үүсхэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө республикын Гэгээрэлэй министерствын тусхай шангуудта хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: шанга тулалдаанай үе; арбитр С. Цымпилов илалта түйлаһан Сандаковай (Загарай) гарыень үргэбэ.
В. ПЛУТТЫН фото.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-98, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 3... Н-04586. Заказ № 143. Индекс 0464...